

Akademický bulletin

Akademie věd ČR

Číslo 9/ 17. 7. 1998

Palacký a dnešek

Největší český historik a tvůrce moderního českého politického programu František Palacký (1798-1876) je stále, u nás i ve světě, poslavou nedoceněnou. Epochální dílo *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě* seznámilo národ i evropskou veřejnost s bohatou historií malého, ale rozhodně schopného etnika, které patřilo od počátku do oblasti západoevropské vzdělanosti. Palacký svým rozsáhlým vědeckým a literárním dilem tento národ vytvářel a vychovával.

Pro dnešek má nepochybně mimořádnou cenu Palackého politické dílo a jeho odkaz. Od revolučního roku 1848 Palacký uvažoval o postavení českého národa v rámci habsburské monarchie a navrhoval, jak by se mělo toto soustati vyvijet v demokratickém a federativním duchu. Chápal střední Evropu jako specifický a složitý útvar, vystavený nebezpečné útlaku despotického carského Ruska a militaristického Německa. Budoucnost spatřoval v rozvíjení principů humanity a demokracie. Na Palackého politický a filozofický odkaz navázal T. G. Masaryk a budoval moderní československý stát.

Zvlášť naléhavě promlouvá Palacký k dnešnímu občanovi. Mimořádný důraz klade na jeho vzdělání, občanskou odpovědnost a morální kvality. Palacký chtěl překonat českou malost a pohodlnost. Ukažoval, jak se zachovat v údobích útisku a nesvobody, spolu s Karlem Havlíčkem se nepodřídil politické reakci po roce 1848 a nikdy nepodlehl defetismu a beznaději. Vždy věřil, že český národ má již dost sil a schopnosti překonat dočasné krize a nebezpečí. Hledal toto nebezpečí zvláště uvnitř a varoval zejména před nešaněním a fanatismem.

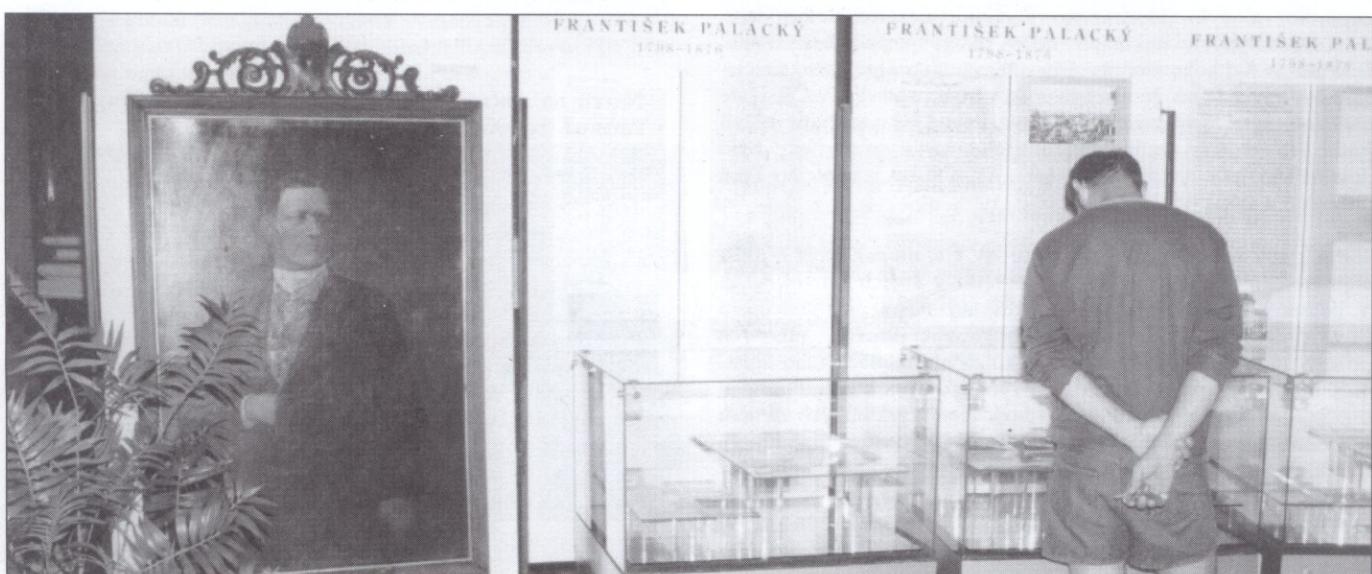
Z Palackého politického, vědeckého a kulturního odkazu je možné vybírat i dnes řadu myšlenek a podnětů pro současnou vědu, umění a veřejný život. O to však tolik nejde. Podstatné, myslím, je pochopit, že je třeba denně a soustavně pracovat na zkvalitnění lidského individua. Palacký v tom viděl odkaz naší minulosti a závazek do budoucnosti. Tento úkol je dnes neméně aktuální než v dobách Palackého.

PhDr. Josef Hanzal, CSc.,
Historický ústav AV ČR

Ze zahájení výstavy "František Palacký" v Pantheonu historické budovy Národního muzea, která se koná v rámci oslav 200. výročí narození F. Palackého. Výstava potrvá do 2. srpna 1998.

Foto Ing. Pavel Valeš

Z Akademické rady

Z 19. zasedání Akademické rady

Zasedání Akademické rady se konalo 30. června 1998 a řídil je předseda AV ČR prof. R. Zahradník.

Zajištění usnesení vlády České republiky, týkajících se Akademie věd AV ČR (bod III).

AR vzala na vědomí, že členem Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj byl za Akademii věd ČR jmenován místopředseda AV ČR Ing. Karel Jungwirth, DrSc. Dále vzala na vědomí usnesení vlády ČR o státní podpoře výzkumu a vývoje v roce 1999 a v dalších letech a protestní dopis předsedy AV ČR, zasláný ministru školství, mládeže a tělovýchovy a předsedovi Rady vlády pro výzkum a vývoj doc. Dr. J. Sokolovi, CSc., ve kterém Akademie věd žádá revokaci tohoto usnesení se zároveň na svou původní připomínku, aby navýšení institucionální podpory badatelského výzkumu bylo rozděleno mezi vysoké školy a Akademii věd až po předložení vládního návrhu celkové výše prostředků pro výzkum a vývoj na rok 1999, a to na základě hodnocení. O složitosti přípravy dalšího vládního materiálu, tzv. principů vědní politiky ČR, blíže informovali K. Jungwirth a V. Petrus. Text, který přijala vláda, je pro AV ČR příznivý a bude třeba věnovat pozornost jeho rozpracování. V diskusi bylo podkrováno za spolupráci členům AR a VR, kteří se na přípravě tohoto materiálu podíleli. AR konečně uložila P. Harmancovi, H. Illnerové, K. Jungwirthovi, V. Petrusovi a J. Velemínskému, aby spolu s dalšími členy AR a VR zajistili aktivní spolupráci AV ČR na zpracování návrhu vládní politiky výzkumu a vývoje a o postupu prací průběžně informovali Akademickou radu.

Návrh rámcové smlouvy o spolupráci mezi Akademii věd ČR a Českým vysokým učením technickým v Praze (bod V) uvedli P. Kratochvíl a K. Jungwirth. V rozpravě byly dohodnuty formální úpravy navrhovaného textu a bylo doporučeno do budoucna uvažovat o uzavření dodatku ke smlouvě, který by upravoval spolupráci v doktorandském studiu dle nového vysokoškolského zákona.

AR vyslovila souhlas s uzavřením smlouvy o spolupráci mezi AV ČR a Českým vysokým učením technickým v Praze podle předloženého návrhu s připomínkami a pověřila P. Kratochvíla a K. Jungwirtha, aby projednali připomínky ke smlouvě o spolupráci s ČVUT.

Zprávu o spolupráci AV ČR s podnikatelskou sférou (bod VI) uvedli K. Aim a P. Hejda s tím, že jejím cílem je především zhodnotit přínos Akademie při řešení výzkumných úkolů vzniklých na základě potřeb průmyslových podniků i dalších institucí a v oblasti transferu technologií. Jde o první zmapování situace vycházející z výročních zpráv pracovišť a informačních podkladů Technologického centra AV ČR. V rozpravě byla oceněna užitečnost tohoto materiálu a bylo doporučeno zveřejnit některé údaje např. v Hospodářských novinách nebo jiném periodickém tisku. Diskutován byl i ekonomický přínos této spolupráce. V této souvislosti bylo dohodnuto, že osnova příští výroční zprávy AV ČR bude těmto otázkám věnovat větší pozornost. Pokud jde o možnost ustavit Radu pro transfer technologií a spolupráci s průmyslem, bylo doporučeno ještě uvážit zapojení AV ČR do stávajícího Fóra průmyslu a vysokých škol.

Podklady pro přípravu rozpočtu AV ČR na rok 1999 a další ekonomické otázky (bod VII) osvětlil v širších souvislostech V. Petrus. Konstatoval, že oproti již diskutovanému návrhu nedošlo ke změnám, upozornil na neustálé klesající úroveň celkových prostředků pro AV ČR a otevřel otázku zachování účelového financování výzkumu prostřednictvím nových projektů. Dále informoval o přípravě rozpracování Pravidel hodnocení výzkumných záměrů a výsledků organizací pro poskytování institucionální podpory výzkumu a vývoje. Mj. konstatoval, že dosavadní pravidla hodnocení prováděného AHG jsou podstatně přísnější než požadavky stanovené vládou. Po projednání s Radou vlády pro výzkum a vývoj bude celkový návrh opatření předložen Akademické radě tak, aby

"institucionální hodnocení záměrů" v souladu s usnesením vlády mohlo začít v lednu 1999 s dobou trvání 3 roky. Uvážit je třeba, zda hodnocení bude realizováno prostřednictvím AHG nebo Vědecké rady AV ČR.

Návrh orientačního programu Akademické rady na II. pololetí 1998

(bod VIII) uvedl R. Zahradník.

AR schválila orientační program své činnosti na II. pololetí 1998 podle předloženého návrhu.

Materiály o mezinárodní spolupráci Akademie věd ČR (bod IX) zdůvodnila B. Říhová. Do budoucna bylo dohodnuto, že návrhy dohod o spolupráci mezi AV ČR a zahraničními institucemi budou AR předkládány ke schválení předem. Obecně bylo v diskusi doporučeno uspořádat na úrovni Akademické rady rozpravu ke konceptním otázkám projektové spolupráce s partnerskými vědeckými institucemi v zahraničí (návrhy vstřícných projektů).

AR schválila dohodu o vědecké spolupráci mezi AV ČR a Bulharskou akademii věd, podepsanou dne 11. 5. 1998 korespondenční cestou, dohodu s Maďarskou akademii věd, podepsanou dne 1. 6. 1998 korespondenční cestou, dohodu o vědecké spolupráci mezi AV ČR a Srbskou akademii věd a umění, podepsanou dne 10. 6. 1998 v Praze, a dohodu o vědecké spolupráci mezi AV ČR a Švédskou královskou akademii technických věd, podepsanou 6. května 1998. Konečně vzala AR na vědomí ukončení činnosti Českého komitétu pro výzvu.

Návrh na udělení pamětní medaile AV ČR J. Patočky

(bod X) uvedl R. Zahradník.

AR na návrh vědecké rady Filozofického ústavu AV ČR udělila pamětní medaile AV ČR J. Patočky paní Françoise Mayerové, ředitelce Francouzského střediska pro výzkum ve společenských vědách v Praze.

Zprávu o výsledcích mimořádné evaluace v Ústavu pro hudební vědu AV ČR (bod XI) zdůvodnila L. Petráňová tím, že hodnocení připravené z podnětu AR proběhlo velmi odpovědně a důkladně.

AR vzala na vědomí zprávu o výsledcích mimořádné evaluace v ÚHv AV ČR, konané ve dnech 1.-2. 6. 1998, vyhlásila výběrové řízení na obsazení funkce ředitele Ústavu pro hudební vědu AV ČR a přijala příslušná prováděcí opatření.

Návrh na vypsání výběrového řízení na obsazení funkce vedoucího Společné laboratoře chemie pevných látek AV ČR a Univerzity Pardubice (bod XII), předložený ve smyslu smlouvy o zřízení a provozování této laboratoře z důvodu ukončení funkčního období dosavadního vedoucího, uvedla H. Illnerová.

AR vyhlásila výběrové řízení na obsazení funkce vedoucího SLCHPL a přijala příslušná prováděcí opatření.

Návrh na změnu ve vedení Vývojové optické dílny AV ČR v Turnově

(bod XIII) přednesl A. Sochor.

AR vzala na vědomí přednesené zdůvodnění, odvolala Ing. Milana Šonského z funkce ředitele Vývojové optické dílny AV ČR s okamžitou účinností a pověřila jejím vedením RNDr. Zbyňka Melicha s účinností od 1.7.1998. AR vyhlásila výběrové řízení na obsazení funkce ředitele VOD AV ČR a přijala příslušné prováděcí opatření.

Pověření A. Sochora rozhodováním o některých dalších případech výměn a převodů služebních bytů

(bod XVIII/2). AR pověřila A. Sochora - vedle rozhodování o prodloužení nájemních smluv v nesporních případech - i rozhodováním o výměnách a převodech služebních bytů na rodinné příslušníky dosavadního nájemce za předpokladu, že nový nájemce je zaměstnancem Akademie věd ČR.

Chvála cen a medailí

Ceny a medaile se v naší zemi za více než čtyřicetileté panování totality devalvovaly. Dostávali je tehdy ti, co si je zasloužili, i ti, co si je nezasloužili, mnozí byli opomenuti, mnohým zbyla v duši hořkost. Cen za objevy ve vědě bylo více: státní ceny Klementa Gottwalda, pak již jen státní ceny, ceny Československé akademie věd a jiné.

I dnes jsou ceny za vědecké objevy udělovány. Je udělována Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy, Cena ministra zdravotnictví, Cena Akademie věd České republiky, Cena Učené společnosti České republiky. Jsou udělovány ceny seniorské a ceny juniorské. Kdo tyto ceny dnes dostává, zaslouží si je. Objevil nové skutečnosti, postrčil naše poznání o krůček dopředu, reprezentuje naši zemi na poli mezinárodním, má za sebou kus práce, odříkání, sebezapření, pochyb i nadějí i touhy dobrat se odpověď. Vážme si těchto lidí, važme si našich oceněných kolegů - spoluvedců. A poděkujme jim za jejich práci, jejich tahounství, jiskru, kterou předávají dále mladším, reprezentaci pracoviště i celé České republiky. Hodnota ceny tkví převážně ve společenském ocenění, ne ve finančním. Tkví v pohlazení duše, ve stisku ruky, v poděkování.

Umíme my tyto věci vždy správně udělat? Často si stěžujeme na nezájem novinářů o vědu, o udělování cen a medailí. Dovedeme však alespoň my vědci vyznamenané v čas ocenit? Svolat například ústavní shromáždění a podělit se se všemi pracovníky o hrdost na oceněné? Dovedeme dostatečně poděkovat sponzorům cen?

Děkuji společnostem Kaučuk, a. s., Kralupy, Unipetrol, a. s., ČZ, a. s., Strakonice, PRO.MED.CS, a. s., Praha, Léčiva, a. s., a Mileně a Rudolfovi Zahrádkovým za darování prostředků pro Ceny Učené společnosti ČR za rok 1998.

A děkuji nositelům cen Učené společnosti České republiky a Akademie věd České republiky za jejich tvořivou práci a zápal, který do ní vkládají.

Hezké léto všem.

Helena Illnerová

Exkluzivní reprezentační knihkupectví Nakladatelství ACADEMIA - největší v ČR

Budova na rohu Vodičkovy ulice a Václavského náměstí byla dlouho ukryta zrakům kolemjdoucích hradbou lešení. To je dnes už minulostí. Znovu se nám otevřel pohled na krásný dům, jaký snad uměli dělat jen naši předkové, kteří byli ke kráse nějak více vnitrovější než my, odchovanci moderní architektury a panelové výstavby. Ano, řeč je o domě, který dal postavit v roce 1896 dle svého návrhu významný český architekt Antonín Wiehl (1846-1910), aby jej ve své závěti věnoval tehdejší Akademii věd, jejímž byl členem. Jedná se o cennou novorenesanční budovu, která je zdobena žánrovými malbami podle náčrtků Mikoláše Alše a kartonů prof. Josefa Fanty. Fasáda byla za Květnového povstání v roce 1945 poníčena, ale v krátké době opravena.

Od roku 1953 tady sídlilo nově založené Nakladatelství Československé akademie věd, které zde mělo také známou prodejnu knih. Až přišel rok 1995 a předložil nám tvrdý účet za zanedbanou údržbu a necitlivý přístup při stavebních úpravách, kterými dům prošel během své historie. Hrozilo zřícení stropů, a tak byl provoz zastaven. Otázka zněla: zbourat nebo rekonstruovat? Současně se ale začalo prosazovat odhodlání zachovat významnou a historicky cennou budovu dalším generacím. Úkolu se ujala firma IPS, která má s podobnými rekonstrukcemi již zkušenosti. Náklady se vyplývaly na 90 mil. Kč, ale dílo stojí za to! A tak dnes můžeme obdivovat tento skvost opět v plné kráse!

Pohled do sálu prodejny při slavnostní vernisáži

Samozřejmě nesmělo chybět knihkupectví. Že není jen tak ledajaké, svědčí fakt, že je největší v ČR! Posuďte sami. Prodejní plocha s rozlohou 650 m² je rovnatelná s ostatními evropskými knihkupeckými domy. Bezbariérový vstup je samozřejmostí, stejně jako ochota personálu vyhovět přání zákazníků. Abychom si udělali kompletní obrázek o této krásné prodejně knih, zašli jsme za jejím vedoucím, panem Jiřím Padevětem, a položili mu několik otázek.

Nakladatelství AV ČR otevřelo největší knihkupectví v ČR. Víme ale, že zde již v minulosti bylo. V čem vidíte rozdíl?

"Největší rozdíl mezi původním a novým knihkupectvím je samozřejmě v rozloze a celkové úpravě interiéru, ale také v šíři nabízeného sortimentu a v moderním systému evidence dat, jenž umožňuje informovat zákazníka o všech titulech, které jsme schopni mu zajistit."

Prodejna je umístěna na nejfrekventovanějším místě v centru Prahy. Jaký sortiment nabídnete českým kupujícím, ale také turistům?

"Českým i zahraničním zákazníkům se budeme snažit nabídnout sortiment v celé šíři knižního trhu (samozřejmě kromě výslovného braku), a to ve všech podobách. Konkrétně cizincům nabízíme knihy o Praze, kalendáře, pohledy, klasickou hudbu na CD, české autory v překladech, beletrie ve světových jazycích, videokazety, mapy a průvodce. Samozřejmě našim i zahraničním zákazníkům, kteří mají v ruce alespoň částečný bibliografický údaj, jsme schopni objednat titul z jakéhokoliv nakladatelství kdekoli ve světě."

Víme, že některé knihy jsou velmi drahé. Jak chcete v tak velké prodejně zabránit jejich zcizení?

"Žboží v prodejně je elektronicky chráněno a zaměstnanci jsou ostrážití. Přesto víme, že profesionálnímu loupici, pokud bude chtít odcizit knihu, se to může podařit."

Jako rarita u nás je v této prodejně otevřena "ctecí" kavárna. Mohou si v ní kupující v klidu při kávě prohlédnout knihy, než si je koupí? A jaké další služby kavárna poskytuje? Nebojte se, že čtenář knihy poškodi?

"Kavárna je naší službou pro zákazníky, mohou si jakoukoliv knihu v klidu prohlédnout a zvážit její zakoupení. Poškození knih v tomto případě je rizikem, které pro příjemné obsloužení zákazníků rádi podstoupíme, neboť věříme v jejich kultivovanost. V kavárně se budou odehrávat autogramiády, literární a hudební večery a slavnostní uvádění knih na trh."

Ředitel NAV Alexander Tomský v rozhovoru s redaktorem Českého rozhlasu panem Miroslavem Kováříkem.
Foto Ing. Pavel Valeš

Součástí prodeje knih budou také prodejní výstavy obrazů různých umělců. Můžete našim čtenářům prozradit nějaká jména?

"Prodejní výstavy obrazů, grafik a fotografií by se měly od srpna střídat v měsíčních cyklech. Výstavy, které máme rozjednané, bych zatím nerad prozraoval, neboť umělci jsou bytosti křehké a mohli by se poplašit."

Co byste vzkázal čtenářům Akademického bulletinu, kteří navštíví vaši prodejnu, aby se nejen pokochali krásným prostředím, ale také si koupili některou z hodnotných a krásných knih?

"Čtenářům nechci nic vzkazovat, ale chci je poprosit, aby k nám chodili často a rádi."

Děkujeme za rozhovor.

Ing. Pavel Valeš

Ze života ústavů

T. G. Masaryk - Život pro demokracii

Při příležitosti 4. Mezinárodního knižního veletrhu "Svět KNIHY - BOOK World" v květnu t. r. uspořádal Masarykův ústav AV ČR 22. května komponovaný pořad T. G. Masaryk - Život pro demokracii. Posluchači byli zajímavou a lze říci i neobvyklou formou seznámeni s některými Masarykovými názory na demokracii.

V úvodu byl přednesen doc. Evou Broklovou referát "Život pro demokracii", jenž posluchačům přiblížil osobnost prvního prezidenta, politika a filozofa v jeho celoživotním úsilí o upevňování pozic demokracie. Politika Masarykovi nebyla jen empirii, ale vědou. Z referátu bylo zřejmé, že není třeba hledat vizi pro naší současnost, neboť je jí demokracie jako názor na život, jako nezbytná součást politického systému a životního stylu, která v naší společnosti stále ještě nezdomácněla.

Další část programu byla vyhrazena ukázkám z Masarykova díla Cesta demokracie III., z korespondence Alice Masarykové matce z roku 1916, v níž byl načrtnut pozoruhodný program na vzdělávání dívek a žen, a z dosud nepublikované Masarykovy korespondence Oldře Sedlmayerové. (Korespondence T.G. Masaryka a Oldry Sedlmayerové bude vydána naším ústavem.) Obě části programu se navzájem velmi dobře doplňovaly a kvalifikovaně vypovídaly o době a lidech. Příznivý dojem z pořadu byl umocněn i citlivým přednesem pana Rudolfa Kvíze.

Po odborné stránce pořad připravili Eva Broklová a Vojtěch Fejlek a na organizačním zajištění se podíleli Josef Tichý st. a Marie Svitavská.

PhDr. Jana Malinská,
Masarykův ústav AV ČR

Ukázka z Cesty demokracie (III., s. 136)

Z interview redaktora Národního osvobození s prezidentem republiky T. G. Masarykem dne 27. 6. 1926

V březnu roku 1926 byla vytvořena úřednická vláda, jež měla překonat období, než se dohodnou politické strany. T. G. Masaryk byl dotázán, zda tato situace ukazuje na krizi parlamentarismu či demokracie.

O krizi parlamentarismu a demokracie nemůže být řeči proto, že jsme v samých počátcích demokratismu. A bylo by nesprávné stavět úřednickou vládu v naprostou protivu k demokratismu. Amerika je jistě demokracií a tam vláda z parlamentáříků zřízena nesmí být, nýbrž z neposlanců, úředníků a neúředníků. Demokracie, jak jsem to

již několikrát řekl, je celý názor na život, zejména na poměr občanů ke státu, kdežto vláda je spíše technický prostředek; vláda může mít rozmanité formy, jde totiž o to, zda demokracii slouží dobře a správně. U nás, na rozdíl od Ameriky a Anglie, je stran mnoho, a tudíž je nebezpečí, že se stranická nedorozumění přenášejí do vlády samé, a kde je hlav mnoho, snadno se stává, že není hlavy. Není krize demokracie ani parlamentarismu, ale je jistá krize stran dosažením samostatnosti a potřebou účasti v pozitivní administraci a nové zahraniční politice všechny strany programově a co do své organizace prozívají jistou krizi. Stručně řečeno: vidíme naše obtíže, zejména také nynější, v tom, že tvoříme nový stát. To je úkol nesnadný, tím nesnadnější, že jsme za Rakouska byli proti státu a zvykli si takto negativnosti vůči státu, která se do jisté míry projevuje i teď po převratu.

V potížích, s nimiž někdy pracuje parlament, tu a tam se nadhazuje otázka, neměl-li by být změněn volební řád. Jaké je vaše stanovisko v této věci? Co si můžeme prakticky slibovat od změny volebního řádu?

Změna volebního řádu by musila být provedena parlamentem. Otázka není jen otázkou politickou, nýbrž také otázkou parlamentní techniky. Jestliže totiž volební řád a části ústavy jsou na závadu úspěšné parlamentní práci, pak poslancové a senátoři ústavu mohou změnit. Ale politicky nesmí se od takové změny příliš mnoho očekávat. Ve starém Rakousku přece jsme se mohli naučit, že volební řád a volební geometrie vládám neprospívaly, ale prospívaly opozici. Na každý způsob musí být jasno, že by změna volebního řádu nepřinesla žádné změny národnostního, sociálního a hospodářského rozvrstvení občanstva. Lidé se změnou volebního řádu nezmění. Rozhodně je vyloučeno, že by změna volebního řádu a ústavy směla zjednávat politické nadpráví.

Mezinárodní kongres o fyzice plazmatu

Ve dnech 29. 6. - 3. 7. 1998 se konal v Praze na Žofíně Mezinárodní kongres o fyzice plazmatu spojený s 25. konferencí o řízeném jaderném slučování a fyzice plazmatu, kterou pořádala sekce fyziky plazmatu Evropské fyzikální společnosti. Jednalo se o jedno z nejvýznamnějších a největších setkání vědců z celého světa pracujících v různých oblastech fyziky plazmatu.

Mezinárodní kongres o fyzice plazmatu se koná každé dva roky v různých částech světa (1992 Kanada, 1994 Brazílie, 1996 Japonsko) a tematicky zahrnuje všechny oblasti fyziky plazmatu od

astrofyziky (90 % veškeré hmoty ve vesmíru je ve stavu plazmatu) a geofyziky (procesy v ionosféře, sluneční vítr, polární záře a pod.), přes výzkum řízeného jaderného slučování, neutronové zdroje a zdroje záření v různých spektrálních oblastech, plazma s prachovými mikročásticemi, až po studium různých typů elektrických výbojů a jejich aplikací v jiných vědních oblastech (mikroelektronika, materiálové vědy, plazmochemie apod.).

Konference plazmové sekce Evropské fyzikální společnosti se koná každý rok a je především zaměřena na výzkum řízeného jaderného slučování, který má za cíl realizaci termojaderného reaktoru jako téměř nevyčerpatelného a ekologicky přijatelného zdroje energie.

Spojením obou těchto akcí vzniklo prestižní světové fórum, jehož se účastnila většina předních odborníků z 50 zemí světa. Na konferenci bylo přihlášeno kolem 1000 účastníků, kteří prezentovali přes 900 vybraných originálních sdělení (ze 77 pozvaných přednášek bylo 10 přehledových přeneseno na plenárních zasedáních a dalších 67 ve třech paralelních sekcích). Většina z 827 příspěvků byla prezentována vývěskovou formou. Přenesené příspěvky budou po recenzi publikovány v časopise Plasma Physics and Controlled Fusion, ostatní budou poprvé publikovány v elektronické formě na CD ROM a zpřístupněny na internetové síti.

Takto rozsáhlá akce se konala poprvé v postkomunistických zemích a její organizací byl pověřen Ústav fyziky plazmatu AV ČR, což považujeme za mezinárodní uznání kvality práce ústavu. Českým a slovenským studentům a doktorandům z příbuzných univerzitních směrů byl umožněn bezplatný vstup na kongres a měli tak nejen příležitost seznámit se s aktuálním stavem výzkumu v této oblasti, ale zároveň zde najít potenciální partnery ze zahraničních laboratoří a univerzit.

Kongres měl odpovědět na zásadní otázky: "Budeme mít v budoucnosti dost energie? Jak dlouho nám vydrží uhlí, plyn, nafta v příštím tisíciletí?"

To jsou otázky, na které má odpovědět právě fyzika plazmatu. Je připadné, že se tento kongres konal v předečer 21. století, století, které musí řešit naléhavou otázkou zdroje energie pro lidstvo. Zvýšení účinnosti stávajících energetických zdrojů a využívání obnovitelných zdrojů bezpochyby pomůže. Je ale nepravděpodobné, že toto řešení uspokojí růst poptávky po energii vzhledem k postupné industrializaci rozvojových zemí a nárůstu počtu obyvatel planety. Řízené termojaderné slučování je dnes jediným globálním a dlouhodobým řešením tohoto problému. Jaderné slučování je zdrojem energie hvězd, jako je naše Slunce. Plazma, někdy také nazývané čtvrtým skupenstvím hmoty, je plně nebo částečně ionizovaný plyn, jehož chování je určováno kolejivními elektromagnetickými poli vytvářenými pohybem nabitéých částic.

Budoucí termojaderná elektrárna nebude produkovat skleníkové plyny. Navíc u termojaderných reaktorů odpadá riziko šíření jaderných zbraní. Proto je naši povinností vynaložit veškeré úsilí, abychom plazmatu porozuměli. Je nepochybně, že kongres přinesl mnoho nových poznatků z vědeckého a technologického vývoje a nastínil tak energetickou budoucnost celého lidstva.

V době kongresu a ještě týden po něm (od 29. 6. do 12. 7.) byla ve výstavních prostorách ČEZ v Jungmannově ulici instalována putovní výstava komise Evropského společenství DG XII nazvaná "Ovládnutí energie hvězd", která měla široké laické veřejnosti ozřejmit principy řízeného jaderného slučování a jeho význam pro energetiku příštího století. Zapůjčení výstavy, včetně dopravy exponátů a jejich instalace, měla naša země zdarma.

Pro širokou veřejnost byla uspořádána veřejná přednáška na Žofíně dne 1. 7. 1998, na které vystoupil mimo jiné také náš bývalý přední fyzik prof. František Adam Janouch.

Ing. Pavel Valeš

Setkání předních vědců na výstavě, vlevo prof. M. Tendler, prezident ICPP '98, vpravo prof. F. A. Janouch a Ing. K. Jungwirth, DrSc., místopředseda AV ČR.

Rukopis Martyrologia z Gerony

Barcelonské nakladatelství M. Moleiro vydalo v těchto dnech faksimile (věrné napodobení tiskovou technikou) jedné z nejvýznamnějších památek české knižní malby, bohatě zdobeného rukopisu Usuardova Martyrologia z počátku 15. století, uchovávaného v diecézním muzeu v katalánské Gironě (španělsky Gerona). Jedná se o dokonalou kopii, která obsahuje fotografie všech listů rukopisu rozměru originálu. Zvláštní struktura použitého papíru napodobuje vzhled pergamenu (kůže, zbavená tuku, broušená, křídovaná, hlazená pemzou). Nerovné seříznutí okrajů kopíruje listy originálu, včetně děr. Jsou zachovány i jednotlivé složky ručně šité vazby, vypovídající o praxi v malířské a knihvazačské dílně. Bylo vydáno 987 číslovaných, notářsky ověřených exemplářů. Bibliofilskému charakteru odpovídá bohužel též cena 6436 US \$ (218 180 Kč).

Vydání faksimile doprovází luxusně provedený svazek komentářů, vybavený bohatou fotodokumentací. Obsahuje přepis latinského textu, jeho překlad do španělštiny a dále historickou, kodikologickou, uměleckohistorickou a ikonografickou studii. Je potěšitelné, že nakladatelství vyzvalo ke spolupráci i českou stranu. Dr. Milada Studničková z Ústavu dějin umění AV ČR, která se zabývá středověkou knižní malbou, ve svém komentáři znovu otevřela otázkou objednавatele, složení malířské dílny či systému výzdoby. Od doby, kdy Otto Pácht v roce 1937 objevil rukopis na výstavě katalánského umění v Paříži a určil jej jako vynikající dílo českých iluminátorů z přelomu 14. a 15. století, se badatelé opakovaně pokoušeli odhalit zlepšující tajemné okolnosti vzniku této mimořádně kvalitní památky. Na zhotovení tohoto patrně nejrozsažlejšího souboru vyobrazení světců se podílela početná dílna, kde vedle starší generace iluminátorů, vyškolených u malířů známých z rukopisů

Vernisáž výstavy v ČEZu

krále Václava IV., pracovali tři mistři obdobného malířského projektu, u nichž je patrná přímá vazba k nejvýspějším centrům frankoflamské a severoitalské knižní malby.

Martyrologium je seznamem církvi uznaných světců, seřazených podle jednotlivých dnů měsíce. Je určený pro liturgickou připomítku výročí smrti, u kategorie mučedníků násilné a vynálezaře kruté (odtud název), případně pohřbu, vyzvednutí a přenesení ostatků. Vzpomínání bylo nejen místně, v určité diecézi uctívání světců, nýbrž svatí celé církve. Martyrologium zmiňuje též nepohyblivé christologické a mariánské svátky. Z rukopisu se četlo v klášterech a kapitulách (po primě, případně po matutinu). Rukopus v Gironě obsahuje text martyrologia Usuardova, mnicha kláštera St-Germain-des-Prés, jenž je sepsal v 9. století na základě starších seznamů, především martyrologia Adova. Formálně se jedná o tzv. historické martyrologium, které kromě původních údajů jména a místa stručnou formou uvádí i základní biografické údaje, především okolnosti smrti. Text byl postupem doby aktualizován připomínkami nově uctívaných světců, v letech 1173-1174 vznikla v Citeaux redakce známá jako martyrologium cisterciense. Usuardův text se stal základem Martyrologia Romana, od roku 1584 závazného pro celou církev. Usuardovo martyrologium bylo poté nadále užíváno pouze v cisterciáckém řádě.

Srovnáme-li text rukopisu z Girony s dochovanými dobovými rukopisy martyrologií českého původu, je nápadná výrazně stručná podoba připomínek světců českého původu, sv. Václava, sv. Vojtěcha a sv. Prokopa ve formě jediné krátké věty, přidané k původnímu textu. Skutečnost, že v rukopise není zmíněna sv. Ludmila, sv. Cyril a Metoděj a benediktinská misionáři uctívaní jako Pět sv. bratří a naopak zde figuruje sv. Hedvika a sv. Stanislav, svědčí o tom, že rukopus byl zhotoven pro český klášter cisterciáckého řádu, který si uchovával nadnárodní charakter. S největší pravděpodobností jím byl nejstarší český klášter řádu, opatství v Sedlcích blízko Kutné Hory. Pro sedleckého opata Jakuba vyzdobili stejný malíř i další rukopisy.

Knihy mají své osudy, to platí i o rukopisu Martyrologia. Nevíme, kam se kniha dostala za husitských válek. V 16. století byla v majetku Radetia, biskupa ve Velkém Varadíně (Nagyvárad, Oradea v Sedmihradsku), později v severouherském Egeru, císařského rady a místodržícího. V roce 1568 daroval rukopus Františku z Dietrichstejna, olomouckému biskupovi, na říšského knížete povýšenému Rudolfem II., který byl po Bílé hoře jmenován místodržícím na Moravě. Ten nechal v roce 1613 nově napsat poničené stránky rukopisu. (Matkou Františka z Dietrichstejna byla španělská šlechtična Markéta z Cardony a z Requesens, jež byla později jmenována hlavní komornou rakouské císařovny Marie.) Za třicetileté války se rukopus ocitl na krátký čas v držení švédské královny Kristiny, od které jej patrně získal Don Pedro Aragonský, neapolský místokrál, jenž opatřil rukopus novou vazbou. Don Pedro daroval celou svou knihovnu klášteru v Pobletu, odkud se dostal do cisterciáckého kláštera v Mercadalu. Za dramatických okolností v době občanské války byl převezen do Barcelony, v roce 1939 pak trvale vystaven v diecésním muzeu v Gironě.

M. Nešlehová

Mezinárodní sympózium LOGICA '98

V prostorách Liblického zámku se ve dnech 23.-26. června konalo mezinárodní sympózium LOGICA '98 pořádané Filozofickým ústavem AV ČR. Stejně jako ve svých předchozích ročnících i letos tato vědecká konference otevřela prostor pro prezentaci a diskusi nových výzkumných výsledků z oblasti logiky v jejím filozofickém i matematickém pojetí. Své příspěvky přednesli odborníci z deseti zemí, mezi nimiž byli zastoupeni jak vědci zvučných jmen, tak představitelé mladší vědecké generace.

Vedle obecných otázek týkajících se filozofických a metodologických základů logiky, které tradičně tvoří jedno z ústředních témat sympózií LOGICA, byla letos v centru pozornosti účastníků zejména transparentní intenzionální logika - originální systém, kterým moderní filozofickou logiku obohatil nedávno zesnulý český logik Pavel Tichý. Oproti předchozím ročníkům byl v rámci konference věnován větší prostor tématům z dějin logiky. Z přednesených

příspěvků vyvolaly nejživější diskusi referáty Görana Sundholma, Björna Jespersena, Petry Hájka, Roberta Brančoma a Raymonda Turnera. K úspěchu akce, jejíž konání podpořila Grantová agentura AV ČR a pivovar Bernard, přispěla i tradičně přátelská atmosféra kuloárových rozhovorů. Ti, kdo neměli možnost se sympózia zúčastnit, budou mít příležitost se seznámit s texty přednesených příspěvků ve sborníku LOGICA Yearbook '98, který vyjde v nakladatelství Filosofia.

Vladimír Svoboda

Prof. Göran Sundholm z Leidenu přednáší svůj příspěvek na sympóziu LOGICA '98

1st International Workshop on Oxidative Stress in Ischemia/Reperfusion Injury

Ve dnech 21.-24. června 1998 proběhl v prostorách Biofyzikálního ústavu AV ČR v Brně první mezinárodní seminář zabývající se oxidativním stresem v ischemicko-reperfuzním poškození. Tohoto setkání se kromě pořádající skupiny aktivně zúčastnili odborníci ze 7 pracovišť několika evropských zemí (Španělsko, Francie, Maďarsko, Finsko). Myšlenka uspořádat tuto společnou akci pracovišť základního a aplikovaného výzkumu vznikla v BFÚ a byla vyprovokována potřebou zkoordinovat práci předních evropských laboratoří zabývajících se studiem patofiziologických účinků reaktivních metabolitů kyslíku a dusíku, interakcemi buněk a tvorbou jejich mediátorů během hypoxie a reoxygénéace orgánů a tkání. V průběhu pracovního setkání byla pozornost zaměřena zejména na mechanismy aktivace neutrofilů a endoteliálních buněk jako nejdůležitějších zdrojů kyslíkových a dusíkových radikálů. Diskutovány byly možnosti regulace tvorby těchto toxicitkých mediátorů zejména pomocí protizánětlivých a antioxidačních látek, polyaminů a substrátových analogů. Důležitou součástí semináře byla rovněž diskuse zaměřená na současné experimentální modely, které navozují hypoxii a reoxygenaci tkání pomocí fyzikálních a chemických metod. Na závěr účastníci vyjádřili přesvědčení, že v budoucnu je třeba pokračovat v pořádání těchto seminářů v pravidelných dvouletých intervalech. Příští organizací byl pověřen dr. J. Hamar z National Institute of Traumatology v Budapešti.

A. Lojek, M. Číž

Portréty z Archivu AV ČR

Zdeněk Wirth 120. výročí narození

Zdeněk Wirth se narodil 14. srpna 1878 a do českého vědeckého a kulturního života vstoupil jako dvacetiletý, na přelomu 19. a 20. století. Tehdy se formovaly nové zásady a směry ve vědě i umění. To platilo i pro obor dějin výtvarného umění, na jehož profilování se Wirth, rodák z Libče v Hradci Králové a absolvent filozofické fakulty české univerzity, výraznou měrou podílel. Byl ovlivněn moderními trendy, které tehdy zprostředkovávala škola J. Golla, O. Hostinského, z Vídni pak A. Riegl a M. Dvořáka.

Z. Wirth působil od r. 1905 v Umělecko-průmyslovém muzeu, od r. 1907 jako člen vídeňské Ústřední komise pro péči o památky. Jeho rázný vstup do českého kulturního světa, kdy mj. spolu s J. Kotěrou založil a svými statěmi i spoluvtvářel časopis *Styl*, přerušila čtyřletá vojenská služba na bojištích první světové války. I odsud udržoval kontakty s domovem, o čemž svědčí např. korespondence s Kamilem Kroftou, pozdějším ministrem zahraničních věcí.

Jemu si v prosinci 1916 posteskl: "...a přece vidím nezbytí, udržeti se ještě ten rok při zdravých smyslech, sice si nepřinesu do poválečného života ani polovinu své bývalé energie a já jsem přece kul takové plány!"

Po svém návratu z fronty v roce 1918 byl povolán do Ministerstva školství a národní osvěty. Působil tu následujících dvacet let, zpočátku jako přednosta oddělení památkové péče, později přednosta odboru osvěty. Byl penzionován v roce 1938, ale po osvobození vstoupil znovu do služeb státu, pracoval jako předseda Národní kulturní komise a poté jako člen Ústřední komise státní památkové péče.

Těžištěm vědecké práce by pro Wirtha zpočátku základní terénní výzkum, práce na soupiscech uměleckých památek; jako první tak vyšel v roce 1902 *Soupis památek v politickém okrese Vysoké Mýto*. Materiálové výsledky jeho soupisových prací byly vždy podloženy metodologickými úvahami, např. *Zachování a ochrana památek v roce 1907*. Věnoval se dějinám umění obecně (zejména baroknímu umění a již počátkem století rehabilitoval barokní gotiku), dějinám zahrady jako výtvarného projektu a studiu městského organismu. Jako jeden z prvních vycítil, že do umělecké tvorby spadá i fotografie, spolupracoval také s K. Plickou a oceňoval práci J. Sudka. Po celý tvůrčí život se zajímal o pragensem, prosazoval nový poměr k výstavbě Prahy už počátkem století v Klubu za starou Prahu, v dalších desetiletích připravoval výstavy o Pražském hradě a vydával knihy.

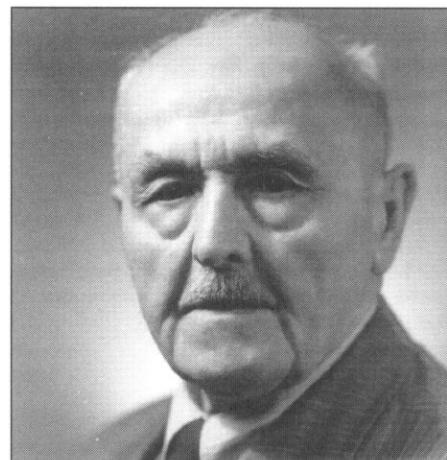
Celým jeho životem prolínal zájem o lidové umění ("Nikdy jsem nezapomíнал, že tvořivost je vlastní všem vrstvám národa bez rozdílu,"

psal Jiřímu Horákovi), o organizaci muzejnictví a památkové péče. Práce na soupiscech památek (mj. *Umělecké poklady Čech, Umění a řemesla, Soupis československých hradů a zámků*) po léta redigoval i teoreticky promýšlel. K. Kroftovi se v této souvislosti svěřoval v roce 1928: "...mám osobní ctižádat, aby tenhle svazek Soupisu věnovaný Plzni, byl nejlepší ze všech dosavadních metodou, obsahem i kvalitou zobrazení."

Wirthovy vědecké zásluhy byly oceněny členstvím v mnoha významných spolkách a vědeckých institucích. Zde připomenu jen ty, které se vztahují k dějinám Československé akademie věd a jejích předchůdců: V r. 1907 se stal Z. Wirth členem Archeologické komise při České akademii věd a umění, jejím mimořádným členem byl od r. 1932 a řádným od r. 1934. Mimořádným členem Královské české společnosti nauk byl zvolen v r. 1931 a do svých řad jej zvolila také Masarykova akademie práce v roce 1927. Z. Wirth byl mezi prvními jmenovanými členy nově vytvořené ČSAV v roce 1952 a byl tři roky předsedou její filozoficko-historické sekce. Od r. 1956 až do své smrti (zemřel jako dvaasedmdesátnáctý, 25. února 1961) působil v Komisi pro vodní hospodářství ČSAV.

Z. Wirth byl badatelem širokého spektra zájmů, organizátorem vědeckých i pedagogických úkolů. Důležité také bylo, že svým osobním zaujetím vytvořil tvůrčí prostor i pro generaci svých žáků a následovníků.

*PhDr. Magdaléna Pokorná,
pracovnice Archivu AV ČR*

Mezinárodní spolupráce

Dohoda mezi vládou ČR a vládou USA o vědeckotechnické spolupráci

Dohoda mezi vládou ČR a vládou USA o vědeckotechnické spolupráci byla podepsána 11. června 1998 v Praze. Dokument podepsala velvyslankyně USA Jennone Walkerová a ministr školství Jan Sokol. Nová bilaterální dohoda zdůrazňuje význam vzájemné spolupráce ve vědě a technice, slouží k podpoře spolupráce mezi českými a americkými vědci, posílení vzájemného přátelství a porozumění mezi národy a podpoře rozvoje prosperujících ekonomik k prospěchu obou zemí.

Dohoda zahrnuje ustanovení o ochraně duševního vlastnictví vytvořeného nebo získaného během spolupráce financované oběma státy a nahrazuje obdobný dokument o spolupráci mezi ČSFR a USA z roku 1991.

Dohoda usnadní českým a americkým vědcům a výzkumníkům proces podávání žádostí o granty u různých amerických vládních agentur (např. Department of Energy, National Institute of Health, Department of Agriculture...). Čestí vědci musí získat amerického partnera ještě před podáním žádosti o podporu. Ve většině případů bude americký příspěvek odpovídat výši příspěvku české strany.

Informace o možnostech získání podpory lze obdržet přímým kontaktem (popř. na stránkách Internetu) příslušné americké vládní agentury nebo na Československo-americkém VT programu (Karmelitská 8, 118 12 Praha 1, tel: 57193-472 (347), fax: 57193-792, e-mail: Laurov@msmt.cz, Kleinov@msmt.cz).

Workshop - "U. S. Science Information Day"

Ještě před podepsáním nové bilaterální dohody se ve dnech 20.-21. dubna 1998 uskutečnil v budově ministerstva školství workshop pod názvem "U. S. Science Information Day".

Akci pořádalo Ministerstvo zahraničních věcí USA, Velvyslanectví USA v Praze a Československo-americký vědeckotechnický program.

Cílem akce byla informace o současných prioritních oblastech ve vědě a možnostech spolupráce mezi resorty v rámci nově připravované dohody. Druhý den workshopu byl věnován přístupu českých vědců k mezinárodním programům podpory vědy v USA a zúčastnilo se ho přibližně 90 badatelů z ČR.

Na jednání byli z americké strany přítomni zástupci následujících vládních agentur:

National Science Foundation
 U. S. Department of Energy
 National Institute of Health
 U. S. Geological Survey
 U. S. Department of Agriculture
 U. S. Department of Transportation

Českou stranu reprezentovali zástupci jednotlivých ministerstev (MŠMT, MZd, MZe, MŽP, MPO, MD) a AV ČR.

Nápad Jana Evangelisty Purkyně aneb Živa

Úvodem

Odkazuje k počátku života, ke zdroji bytí, k trvání všeho stvořeného na Zemi.

Kámen, mořská řasa, ještěrka, pták, motýli a opice, jestřábek nebo lesy, "pátá báze" v DNA či paradoxy a problém medicíny na prahu 21. století, člověk ve své podivuhodnosti, ale i jako strůjce vlastního ohrožení - to všechno jsou náměty, kterými se zabývá časopis s nejširším záběrem v biologii a s nejdelší tradicí u nás, Živa.

V lednu 1853, kdy vychází její první číslo, se mohou čtenáři dozvědět, že tento "časopis přírodnický", jehož redaktory jsou Prof. Dr. Jan Purkyně a Jan Krejčí, bude vycházet "měsíčně po dvou arších, cena pro údy Matice obnáší ročně 1 zl. 30 kr. stř., pro odběratele ostatní ročně 3 zl. stř. Předplacení přijímá se v kanceláři p. J.U.D. Jos. Fryče, v Jindřišské ulici č. 900, pak u domovníka v musejném domě, kdežto se čísla vydávají. Zasílá se také poštou..."

Dnes vychází Živa šestkrát ročně, stojí 38 Kč, předplatné 28 Kč. Má 48 stran na křídě a je barevná. Její redakční radu tvoří renomovaní vědci všech oborů, které věda má, a s grafikem (S. Holeček) ji připravují tři ženy, Dr. L. Krupková, J. Jiříková a šéfredaktorka Mgr. Šárka Orlíková. Vydavatelem je Academia, nakladatelství AV ČR.

Jan Evangelista Purkyně se věnoval stejně činnosti pedagogické na vysoké škole, činnosti badatelské a činnosti spojené se snahou šířit vědecké poznatky. V atmosféře policejního dozoru a německého nacionalismu po roce 1848 se nebál přednášet česky. Ve stejně době soustředil kolem Muzea a právě vybojaného časopisu Živa (1853) početný přírodovědecký sbor pracovníků většinou o generaci mladších, než byl sám.

Otázky pro Mgr. Šárku Orlíkovou

Jsme svědky toho, že se objevují a zase mizí nové a nové časopisy. Živa při tom letos oslavuje 145 let své existence. To je skvělý výkon. Jak to dokázala?

Myšlenky, na nichž Živa stojí od dob Purkynových - vzdělávání, osvěta a tedy rozvoj kultury národa - jsou stále nosné a pomohly překlenout i období, kdy se časopis z finančních důvodů přestal vydávat. Vždy bylo nač navázat, v čem pokračovat. Tak tomu bylo i v roce 1953, sto let od vzniku časopisu, kdy Živu po válce vzkřísil k životu prof. O. Hykeš a dal jí podtitul časopis pro biologickou práci. Velmi mne těší, že od té doby kontinuita vydávání, a to stále v nakladatelství Akademie věd, již nebyla porušena, i když v letech nedávných k tomu byl častokrát jen krůček. Proto letos slavíme 145. výročí založení časopisu i 45 let nejdelšího soustavného vydávání Živy.

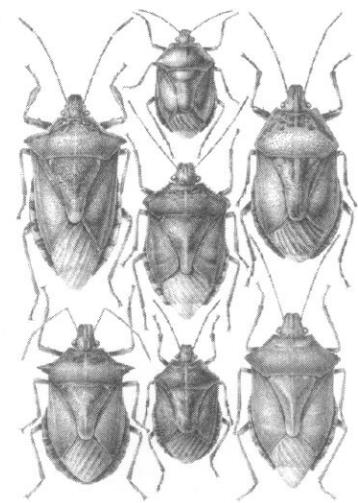
Uprostřed velké a často zajímavé nabídky, jakou dnes trh s tiskovinami představuje, i při sklonu k povrchnosti, která dochází obliby, nemůže být snadné udržet tak náročný časopis, jakým Živa je. Jak to, že vydržela a zůstala při tom sama sebou?

Na tom, že Živa zůstala sama sebou, tj. populárně odborným, recenzovaným a dobře ilustrovaným časopisem a nemusela se komerčionalizovat, má zásluhu především vedení Akademie věd ČR. V kritických chvílích nám však podali pomocnou ruku také další. Jim patří náš dík. Jejich přístup samozřejmě vyplývá z úcty k tradicím, k práci předcházejících generací, zejména zakladatele Živy Jana Evangelisty Purkyně, ale i ze zodpovědnosti ke generacím příštím. Vklad, kterým popularizace vědeckých poznatků, rozvíjení zájmů mladých lidí, studentů i širší veřejnosti je, se vždy zúročí až v budoucnosti. Nelze se ohlížet na tak často sledovaný brzký finanční zisk, respektive ztrátu. A i kdyby se u nás význam zmíněných aktivit účelově přehlížel - úroveň národa bude po vstupu do Evropského společenství posuzována také podle duchovního rozměru.

Živa se v průběhu času samozřejmě změnila. V čem je dnes jiná?

V čele Živy stáli a přispívali do ní velikáni našich přírodovědných oborů, takže i někdejší Živa stála na úrovni své doby. Ovšem vývoj vědy je v tomto století překotný a úroveň exaktního vědění nesmírně vzrostla - v biologii vznikly a rozvinuly se zcela nové vědní obory a na významu nabývá interdisciplinarity. Proniká se hlouběji k podstatě dějů a množství celosvětově dostupných informací je obrovské. Také úroveň vzdělání je obec-

ně nesrovnatelně vyšší. Redakce spolu s redakční radou se proto snaží postihnout vývoj v biologických oborech, představovat různé směry výzkumu a přístupnou formou (a to je u některých oborů velmi těžké) popularizovat výsledky badatelské práce. Vede ale také ke kladnému vztahu k přírodě a k úctě k životu, která se v naší době vytrácí. Buduje užší kontakty mezi autory a čtenáři, mezi vědci, pedagogy i studenty. Nynější Živa odrazilí svoji dobu také po stránce poligráfické, typografické a grafické. Dovedeme si představit ještě kvalitnější časopis, ale naše ekonomické možnosti jsou omezené.

Vyobrazení u nás žijících sedmi dravých druhů kněžic podčeledi Asopinae. K článku Dravé kněžice, Živa 4/97.

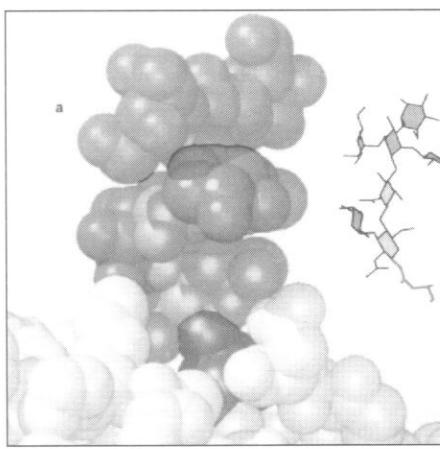
Jakou pomocí je tady Nadace Živa?

Nadace je plodem zoufalé situace, která vznikla v přelomových 90. letech, kdy v revolučním kvasu snadno vezme zasvé i to cenné. Protože jsme to nechtěli připustit, hledali jsme nejrůznější cesty k záchraně časopisu. Nadace vyvíjí dobrovolnou neziskovou činnost. Snaží se získávat finanční prostředky, kterými přispívá k řešení vážných problémů: výrazně napomohla ke zlevnění výroby časopisu nákupem kvalitního počítacového vybavení, uhradila náklady na koupi adresáře předplatitelů, přispívá podle možností na propagaci časopisu apod. Její činnost je velmi významná, ale je bohužel otázkou, zda se podaří zachovat její existenci.

Jací jsou čtenáři Živy?

Čtenáři Živy jsou zajímavým fenoménem:

zaujatí svými obory a koníčky, sledují časopis po léta, archivují ho, vracejí se k němu a mnohdy spolupracují s redakcí také autorský. Nepatří k těm, kdo myslí především na peníze, a svým příkladem ovlivňují své blízké. (V některých rodinách se odebírá časopis již ve třetí generaci.) Vyžadují seriální informace, jsou přemýšliví, mají hluboký zájem o věc a společný je pro ně zájem o životu přírody. Rekrutují se z nich studenti přírodních věd - i mnohé ze spolupracovníků Živy kdysi právě tento časopis ovlivnil. Dovídáme se to nejen z příležitostné korespondence, ale hlavně při vzájemné komunikaci v rámci distribuce našim předplatitelům, protože si ji sami zajišťujeme. Potvrdila nám to i anketa, kterou jsme uskutečnili v letošním roce a z níž jsme nejdůležitější informace publikovali

Ilustrace k článku Sacharidy a imunita zobrazuje připojení komplexních oligosaccharidových řetězců na protein. Na obrázku vidíme prostorový (a), valenčný (b) model.

v příloze k Živě č. 3/98, str. XLIV.

Letos byly poprvé udělovány ceny Živy. Rozhodovala o nich redakce, redakční rada i čtenáři. Kdo jsou autoři Živy?

V Živě se klade důraz na původnost příspěvků, nepřebíráme (nepřekládáme) články z jiných periodik. Snažíme se podporovat rozvoj tvůrčí činnosti u nás doma. Neznamená to ale, že nevitáme původní příspěvky autorů ze zahraničí: v 90. letech jsme uveřejnili řadu jejich článků i originálních fotografií. Na tvorbě časopisu se autorský podílejí jak vědečtí pracovníci, odborníci z nejrůznějších biologických oborů samozřejmě i aplikovaných, tak pedagogové, zejména vysokoškolští, ale rovněž studenti. Nechybějí ani nadšení pozorovatelé přírody - takříkajíc soukromí badatelé, pěstitelé a chovatelé. I ti přispívají do studnice vědomostí svými originálními postřehy, poznatky a zkušenostmi.

Autoři populárně vědeckých článků to nemají snadné - "ztrácejí" opravdu drahocenný čas, psaní takových článků na ně klade nezvyklé nároky a bývá jen málokdy doceněno. V letošním roce jsme proto poprvé v historii časopisu přistoupili k udělování cen

autorům nejlepších článků, publikovaných v roce 1997. Čestná Purkyňova cena je určena autorům od 30 let, cena Živy, honorovaná z prostředků Nadace Živa 10 000 Kč, je pro juniory do 29 let a čestná cena Antonína Friče pro vítěze čtenářské ankety. O cenu juniorů se podělily dvě absolventky Přírodovědecké fakulty UK, obě zábývající ceny získal autor seriálu Imunitní strategie v živočišné říši (I-IV) RNDr. Petr Šíma, CSc., z Mikrobiologického ústavu AV ČR. Redakční rada se tu shodla se čtenáři časopisu - a to na poměrně obtížném souborném pojednání o velmi zajímavé imunologické problematice, o níž se česky psalo vůbec poprvé.

Redakci Živy představují tři ženy, šéfredaktorkou jste vy. Jak jste k Živě přišla?

Patřím k těm, kterým se poštěstilo vystudovat to, co si přáli od dětství - u mne to byla biologie. Můj zájem přetrval i vysokoškolské laškování se sociologií a psychologií. Myslím, že jsem se o přírodu začala zajímat díky pravidelným prázdninovým pobytům u babičky v Hrabyni u Opavy, které jsem trávila navíc spolu s naším psem. Po absolutoriu jsem se chtěla věnovat terénnímu výzkumu nebo pracovat v zoologické zahradě, abych se mohla zabývat etologií. Zčásti se mi to podařilo, ale když nám do rodiny přibyla třetí dcera a pracoviště se přestěhovalo mimo Prahu, přihlásila jsem se do konkursu na odbornou redaktorku v Živě. Časopis jsem odebírala od střední školy a lákala mě práce v redakci. To bylo v roce 1981 - a pracuji tu dodnes.

Na něco důležitého jsem se vás nezeptala?

Považuji za jisté, že chemickou revoluci v příštím století vystřídá revoluce biologická. Zároveň budou hrozit ekologické katastrofy.

Bude nesmírně důležité šířit osvětu terminologickou, výchovnou a pedagogickou, ale zejména výchovu člověka k úctě k životu. Ochrana života a příslušné znalosti nemohou být výsadou úzkého okruhu odborníků, případně milovníků přírody, ale musí se stát pevnou součástí kultury člověka. V tom spatřuji největší význam tohoto časopisu a zdá se mi, že v tomto směru je Purkyňův název Živa přímo symbolický.

Závěrem

Je čas opis časem psané poselství, které dostáváme jako klíč k životu světa, kam patříme, kterým také jsme?

Je vodítkem, je prvním doteckem síly, která nás stvořila a je ve své podstatě zákon, pravda, rád?

Je oslovením ze světa ticha, který se nám takto dává?

V případě Živy: Ano.

Živa má za sebou dlouhý čas a nese dobré poselství.

Jsou jím stejně jako před 145 lety i dnes slova Jana Evangelisty Purkyně, slova o tom, že v cizí krajině je zapotřebí rozhlédnout se "prostředkem východu slunce (solis orientis), čili zorientovat se..."

"My také," píše, "se chceme zorientovat v krajině nám z větší části cizí, temné, neschodné, nemající vchodu ani východu známého, totiž v nesmírném oboru přírody, obkličující nás se všech stran svými podivení působícími výjevy, ozývající se i mluvící k našim smyslům, k našemu rozumu i citu tisíceronásobnými hlasy a kynutími..."

Dokážeme přijmout ten dar?

Připravila Sylva Daníčková

Za slavnosti odevzdávání Cen Živy ve vile Lanna 23. dubna 1998 (zleva): Mgr. Silvie Struková, Cena Živy za příspěvek Olše lepkavá - pohled na skrytu polovinu, RNDr. Petr Šíma, CSc., Purkyňova cena a cena A.Friče za seriál Imunitní strategie v živočišné říši (I-IV) a paní Nevoralová, zastupující dceru Mgr. Lenku Nevoralovou, Cena Živy za článek Sběr pavouků metodou papírových pásů.

Výstavy

Stálá expozice Galerie hlavního města Prahy v domě U zlatého prstenu (Ve spolupráci s Ústavem dějin umění AV ČR)

Ústav dějin umění AV ČR se již několik let podílí na stázejších expozicích Galerie hl. města Prahy (např. na koncepcích a textech do katalogů takových výstav jako Aventinská mansarda, 1990, Ohniška znovuzrození, 1994, Český surrealismus, 1996 a dalších). Spolupráce vyvrcholila v letošním roce, kdy Galerie hl. m. Prahy otevřela stálou expozici ze svých sbírek českého umění 20. století a pověřila autorstvím dvou hlavních částí expozice pracovníky Ústavu dějin umění AV ČR, Lenku Bydžovskou a Vojtěcha Lahodu.

Expozice byla otevřena 4. května 1998 v domě U zlatého prstenu v Praze. Dům je nádherný, poměrně citlivě restaurovaný (Vlado Milunič), exkluzivní svou polohou v centru města, zvenčí přilehlá k severní straně Týnského dvora (Ungeltu). V polovině 17. století byl přestavěn ve stylu pozdní renesance. Z původní stavby se zachoval pouze gotický portál, vstupní přízemní mázhaus a několik dekorativních detailů v interiérech. Rekonstrukcí vznikla sestava městanských "pokoju" ve třech patrech, prostorné sklepení a rozsáhlé provozní zázemí, kde bude místo i pro knihkupectví a klub. Z této prostorové členitosti také poměrně citlivě vycházeli autoři celé konceptu "osazení" domu a nutno připomenout, že úkol byl nelehký. Daleko lépe si lze totiž v městanských domech podobného typu představit "čistou" muzeální expozici, jejímž didaktickým účelům právě jistá roztroušenost ne-li neprospívá, pak jistě nevadí, což nelze říci o expozicích výtvarných prací, které bývají na prostor, sousedství ostatních vystavených exponátů, osvětlení a odstup velmi náročné.

Autoři koncepce, expozice a pěkných katalogů - kromě Lenky Bydžovské a Vojtěcha Lahody také Václav Erben (GHMP), Olga Malá (GHMP), Markéta Othová (Divus, Detail), Miroslav Petříček (FF UK), Michal Slezáčka (grafik), Karel Srp (GHMP), Emil Zavadil (architekt) - se tak ocitli v situaci, kterou mohli řešit dvěma způsoby. Bud zvládnout potenciální nedostatky obou fenoménů, které měli uvést do vztahu, tj. ne zcela konzistentní sbírkou moderního a soudobého českého umění a rozdílností výstavních prostor domu U zlatého prstenu, nebo se pokusit právě tento omezení pozitivně využít. Lze říci, že učinili obojí, přičemž zvolili originální metodu. Využili tří podlaží domu jako základního členění a do každého vyměstnali různý pohled na české umění 1900-1990. První část expozice, kterou koncipovala Lenka Bydžovská (Sen, mytus, ideály), proto začíná "nejnáležitější" a sleduje několik tematických okruhů v umění kolem 1900, zároveň občas provádí ostré "stříhy" na umění posledních deseti let. V duchu těchto až paradoxních konfrontací je nesena celá expozice a spolu s metaforickými názvy jednotlivých výsečí udržuje "diachronně-synchronní" tříšť v značném napětí.

Pro druhé podlaží (V křivém zrcadle a za zrcadlem) vybral Vojtěch Lahoda ze sbírky především kvalitní kolekci obrazů Emila Filly, pozoruhodnou klíčovou osobnost 40. let Václava Chada a celou škálu příkladů z nové figurace 60. let, dovedenou až do současnosti. Na určitém rozponu způsobu zobrazování figury a její distorze ("Pokřivená figurace") je také tato část založena, pokouší se mimo jiné zahrnout do problému figury i část informelu (Zraňování figury a hmoty) a české grotesky. Ve třetím podlaží sleduje Karel Srp vývoj českého abstraktního umění (Utopie, vize a rád) a zde se také v časovém sledu na expozici českého umění 1900-1990 napojuje výstava soudobého umění, či lépe českého umění 90. let, které autoři tohoto projektu Olga Malá a Karel Srp instalovali do sklepních prostor domu.

Lze říci, že zvolená metoda je velmi šťastná. Ve všech třech podlažích umožňuje nahlédnout do určitého "ověřeného" uměleckohistorického "základu" a zároveň se snaží uvádět tento základ do vztahu s živým uměleckým děním současnosti. Vznikla tak velmi živá konfrontace, která občas může být diskutabilní a "stříhy" mohou mít i povahu krátkých spojení, ale v každém případě jde o pokus původní, poskytující řadu nových, pozoruhodných informací.

Anděla Horová

Vchod do Galerie hlavního města Prahy v domě U zlatého prstenu

Vyšehrad - Lughnasadh '98

Vědecká veřejnost snad promine možná příliš osobní tón mé informace o projektu, který jsem vymyslel a dal do pohybu již na počátku roku 1996 pro své kamarády a přátele výtvarníky, samosebou i pro sebe, krátce po tom, co mi praskla znenadání sítnice levého oka a ještě mi nebylo jasné, co uvidím tím pravým. Jako malíř jsem byl celkem klidný, neboť můj nejmilejší Josef Lada podobný problém zvládl celkem v pohodě už odmalička. Jenomže, poprvé, mi v těch tehdejších úvahách pomohla vzpomínka na mé dávné předky, kteří si věděli rady vždycky a se vším. Už od nejútlejšího věku mi radili. Byly to dobré rady a neměl jsem nikdy důvod jim nevěřit. Trochu vám napovím, jestli jste si toho sami nevšimli: mé příjmení bylo odvozeno již hodně dávno od mých hodně dávných příbuzných, kteří byli tenkrát všechni zrzaví.

Co z toho vyplývá? Za prvé silný pocit zakořeněnosti, za druhé zvýšená citlivost na projevy nezakořeněnosti, za třetí velmi přesné vědomí důsledků těchto stavů, ve kterých se dnes lidé přestávají orientovat. Komunikace vásne, falešné cíle nahrazují dialog, styk neprobíhá po spirále zleva doprava, jak by měl, ale v kruhu. Vývoj stojí, místo aby pokračoval, kruh jako symbol věčnosti se stává symbolem dneška, což je nonsens. Nesmysl. Nepochopení podstaty lidské duše, která v kruhu vždycky umírá. To Keltové věděli zcela přesně odnepaměti, stejně jako že lidská duše je nesmrtelná a že se z kruhu vždycky dostane. Dnešní módní keltemání o těchto věcech ví však zatím velmi málo, a je proto třeba být ještě nějaký čas obrněn trpělivostí. Zdá se, že dnes už jen Keltové mají smysl pro čas. Pro dnešní zahradníky, zemědělce a pěstitele, jak jste si možná všimli, je právě čas největším nepřítelem.

Takže už jen krátce k samotné výstavě na Vyšehradě. Loni se jí zúčastnilo celkem 35 výtvarníků, malířů a sochařů nejrůznějšího věku a stylového zaměření. Podmínkou účasti bylo, aby na dané téma "Staré, nejstarší a jiné pověsti české očima současníků" vytvořili něco nového, co by bylo možné chápávat po instalaci ve výstavních prostorách starobylého Vyšehradu jako symbolickou sklizeň. Vernisáž se totiž uskutečnila 31. července 1997, kterýmžto dnem začíná keltský podzim, období zvané Lughnasadh, čas sklizně optimisticky chápaný jako štědrost podzimu. Onen optimismus však byl u Kelců vždycky podložen nesmírnou pracovitostí: radost ze sklizně mohou mít jen ti, kteří nebyli líní. Upřímně řečeno, z těch 35 výtvarníků se o to většina rozhodně snažila. Snahu ocenilo na první výstavě především 6000 návštěvníků, kteří ji v průběhu srpna shlídli, což prý bylo vyšehradským rekordem. Dalo by se k tomu poznámenat, že keltský bůh Lugh, patron umění a remesel, z toho měl rozhodně radost.

Letos je přihlášeno 53 malířů a sochařů a jsem sám zvědav, jak štědrá a vydatná sklizeň bude. Letošní motto bylo stanoveno takto: "Mýty, báje a pověsti zůstávají. To jen lidé přicházejí a odcházejí a s nimi vnímavost k jejich poselství." Jde nyní o to, aby se ti, kteří na výstavu letos přijdu, nenudili a odcházeli z ní alespoň s nějakým poselstvím. Protože je tato informace určena akademické obci,

musím dodat, že i v letošním katalogu by se měly objevit další texty vědců, historiků a spisovatelů, kteří měli k tématu co říct. Pokud někteří nesplnili, co slíbili, jejich chyba. Příštím rokem to mohou napravit, stejně jako ti, kdo zatím o ničem nevěděli. Smysl projektu Vyšehrad - Lughnasadh je totiž velmi prostý: zasít a sklidit žen, jež nenudí lidskou duši jak autorů, tak diváků. A ta vůbec není závislá na čase. Přesvědčit se o tom můžeme 31. července 1998 na vernisáži v 18 hod. a pak až do 30. srpna. Výstava je otevřena každý den od 9,30 do 17,30 hodin. Pořadatelem výstavy je divadelní agentura ECHO, NKP Vyšehrad.

Josef Ryzec

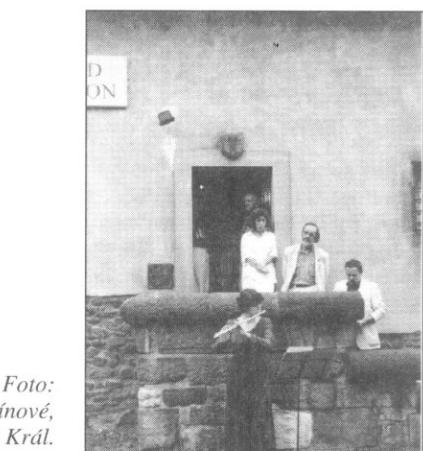

Foto:

Zahájení výstavy Vyšehrad - srpen 1997, dne 31. července - vystoupení Z. Stivínové, vzadu zleva Mgr. Míla Havelková, autor J. Ryzec a ředitel divadelní agentury ECHO V. Král.

Názory

Redakce uveřejňuje článek na žádost Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, kde se uvedenou problematikou zabývá Oddělení rovnosti žen a mužů v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie.

Jak dlouho bude ještě platit: Všichni jsme si rovni, ale někteří jsou si rovnější

Možná to napadlo i Vás při pohledu na představitele politických stran, kteří se po předčasných volbách začali setkávat a někdy také utkávat před zraky televizních diváků a nejen před nimi. Nechybí tu žena? Tato otázka mi přichází na mysl nejen v této souvislosti a myslím, že nejsem osamocena. Vlna, která se vzedmula zejména po 4. světové konferenci konané v Pekingu v roce 1995, zasáhla i nás. Jedním z důsledků je i vládní pověření Ministerstva práce a sociálních věcí ČR koordinaci vnitrostátní agendy týkající se rovného postavení žen a mužů a následné zřízení oddělení rovnosti žen a mužů jako součásti mezinárodního odboru MPSV ČR.

Ještě jednou bych se vrátila k již zmíněné Pekingské konferenci, kterou svolalo OSN. Od 1. světové konference roku 1975 situace ve prospěch žen výrazně pokročila. Zlepšil se přístup žen ke vzdělání, k lékařské péči, rozšířila se jejich účast na pracovním trhu, byla přijata řada zákonů, které jim zajišťují rovné příležitosti a dodržování jejich práv. Přesto nelze říci, že by diskriminace žen neexistovala. Pekingská konference přijala nový mezinárodní závazek vedoucí k rovnoprávnému postavení, rozvoji a míru pro ženy všude na světě. Její akční platforma definuje 12 "znepracovivých oblastí". Proč to zmíňuji? Protože také z těchto bodů vychází vládní materiál "Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen", který byl vládou dne 8. 4. 1998 schválen a stal se tak základem pro budování občanské společnosti, v níž mají jak ženy, tak muži rovné postavení a příležitosti. Jako první je zde uvedena účast žen v rozhodovacím procesu, dále následuje ekonomická aktivita žen a pracovní trh včetně odměnování, oblast vzdělání, péče o rodinu a děti, zdravotní stav a násilí páchané na ženách. Tento vládní dokument je dokumentem otevřeným. Bude každý rok znova předkládán vládě spolu s vyhodnocením, čeho bylo dosaženo, s novými návrhy a doporučeniami, jež budou jistě plynout také z jednání s Evropskou unií, která budou zahájena na podzim tohoto roku. Je až překvapující, s jakým úsilím a razancí přistupuje EU k problematice rovnosti žen a mužů. Ale je také možné, že to připadá překvapující nám, kteří žijeme v zemi, kde byla tato oblast vždy považována za okrajovou, často až podečňovanou.

Ženy jsou již tradičně zastoupeny značným podílem na trhu práce, který tvoří 51,6 %, což je možné vysvětlit jednak ekonomickou nutností, adaptovaností zaměstnavatelů na ženskou pracovní sílu a také její vysokou kvalifikovaností. K této důvodům se přidává motiv zvýšení nezávislosti a z ženského hlediska nelze opominout ani možnost navazování sociálních kontaktů. Není možné zde ale zároveň neuvést, že dle statistických šetření ženy vydělávají o třetinu méně než muži. Plat za 4. čtvrtletí roku 1997 činil u muže 12 855 Kč, zatímco u ženy 9782 Kč. Často je tato skutečnost odůvodňová-

na tím, že ženy z nutnosti sladit rodinný a pracovní život volí zaměstnání, kde nevyužijí své vzdělání, spokojí se častěji než muži s prací na částečný úvazek, méně než muži jsou ochotny a schopny za prací dojíždět, případně změnit bydliště. I přes tato konstatování je jasné, že ženy jsou, co se týče oblasti odměnování, diskriminovány. V přístupu k zaměstnání nejsou podmínky žen v zásadě odlišné od mužů, ženy se v zaměstnání cítí stejně spokojeny jako muži, a to i bez ohledu na skutečnost, že poukazují na výhodnější pozici a větší možnosti mužů. Jde zejména o účast žen na řízení a v managementu, kde jsou ženy zastoupeny výrazně méně. Ve vedoucích a řídících funkcích bylo v roce 1997 pouze 3,6 % žen a 8,9 % mužů, s ještě rozdílnějšími údaji se setkáme v oblasti politiky.

V České republice je velmi rozšířena také tzv. diskriminační inzerce, kdy inzerent omezí nabídku věkem a pohlavím. Svým způsobem je to až strhující četba, která nás seznamuje s tím, že asistentka ředitelky musí být pouze žena, a to žena do 25, maximálně 30 let, zatímco vedoucí či ředitel pobočky nemůže být nikdo jiný než muž. Samozřejmě generalizují, ale doufám, že mnozí se mnou budou souhlasit.

S přizpůsobováním našeho práva právu komunitárnímu se rovněž objivilo téma ochrany důstojnosti žen a mužů na pracovišti, často označované jako sexuální obtěžování, u nás s trohou nadšázkou, ironie či pobavení označované někdy počeštěným anglickým výrazem sexuální harašení. Zatím v nás vyvolává spíše úsměv, přesto můžeme doufat, že nás nepostihne ve své extremistické podobě jako ve Spojených státech amerických, které se bohužel stávají ne vždy následování hodným příkladem. Členské země se snaží reagovat na tuto problematiku vytvářením kodexů praktik, vyzýváním odborových organizací k přijímání řady preventivních opatření, k prohlubování vědomí, že takové chování je nepřijatelné a může znamenat porušení principu rovného zacházení. Zpráva, kterou zveřejnila Evropská komise v roce 1987 a která analyzuje problematiku sexuálního obtěžování v členských zemích, také zdůrazňuje, že sexuálním obtěžováním mohou být postiženi i muži, přestože více se s ním setkávají ženy. Pro ně také představuje překážku integrace do pracovního trhu.

Výše zmíněné okolnosti bude zapotřebí změnit nejen úpravou legislativy a přijetím příslušných směrnic EU, které se k široké problematice zaměstnávání žen vztahují, ale také vybudováním dostatečné a zároveň finančně dostupné sítě sociálních zařízení pro děti, dopravní sítě a zejména změnou postojů a myšlení zaměstnавatelů k ženám. To považuji za daleko složitější a nesnadnější úkol, jehož nelze dosáhnout žádnou magickou formulí, ale soustavným a cílevědomým úsilím celé společnosti, počínaje vládou a konče každým z nás.

Toto zamýšlení bych ráda ukončila tím, cím jsem ho zahájila, a to politikou, kterou více či méně žijeme a již jsme ovlivňování všichni. Dovolím si uvést několik číselných údajů. Institut pro výzkum veřejného mínění provedl na jaře roku 1998 výzkum, kterým zjišťoval mimo jiné také názory občanů na angažovanost žen v politice. Ze šetření, jehož se zúčastnilo 1119 osob, se 81 % shoduje na užitečnosti žen v politice. Zároveň se dvě třetiny respondentů domnívají, že ženy jsou v politickém životě zapojeny nedostatečně, o této nedostatečnosti jsou častěji přesvědčeny samy ženy (73 %). Dá se celkem snadno odvodit, že o dostatečném zapojení žen jsou přesvědčeni muži (28 %), podnikatelé (32 %) a také příznivci ODS

(32 %). Za hlavní argument, který ztěžuje ženám vstup do politiky, jsou shodně ženami i muži uváděny rodinné povinnosti.

Pohled na naši politickou scénu napovídá další čísla, která jistě nikoho nepřekvapí. V roce 1996 byl v Poslanecké sněmovně podíl žen 15,0 % a v Senátu ještě nižší - 11,1 %. Myslím, že se tyto údaje nebudou lišit ani v letech následujících. V této souvislosti je třeba uvést systém kvótvání jako možnost zvýšit participaci žen v politice. Jde o nejznámější, ale také o nejdiskutovanější opatření, které je již realizováno v řadě evropských zemí, a jistě by si zaslouhalo větší prostor pro osvětlení. Pouze v krátkosti - kvóty mají zajistit takový podíl žen ve funkciích a veřejných orgánech (nachází se uplatnění nejen v politice), který odpovídá jejich podílu v obyvatel-

stvu, většinou se jedná o 25-30 %. V případě, že se o totéž místo ucházejí dva stejně kvalifikovaní uchazeči, z nichž jeden je žena, je třeba dát přednost ženě, dokud není dosaženo výše uvedeného zařazení. Domnívám se, že za současného stavu participace žen v politice by bylo kvótování předčasné, přesto je nutné, aby se o něm začalo diskutovat, a tato diskuse by měla vycházet od žen samých.

Co bych chtěla říci závěrem? Existuje pouze jedna lidská společnost, v níž fungují oba principy, ženský i mužský. Každý máme svou vlastní identitu a svou lidskou jinakost, každý máme svůj pohled na svět, na který se nedíváme pouze z hlediska ženského či mužského. Jsme ovlivněni tím, kde a jak žijeme, věkem, profesi. Ale ženy si teprve musí na svou identitu a lidskou jinakost zvyknout.

Názory na ženy v politice (podíl souhlasných odpovědí)

	Suhlasné odpovědi celkem	
	1996	1998
Rodinné povinnosti ženám ztěžují vstup do politiky	88	85
Tradice a společenské podmínky ženám ztěžují vstup do politiky	75	75
Ženy mají o politiku malý zájem	55	56
Politika je tvrdá, někdy i špinavá a pro ženy je málo vhodná	54	49
Muži je mezi sebou odmítají	46	47
Politika je složitá a ženy se ji musí napřed naučit, ženy jsou málo průbojně	49	45
Ženy mají o politiku malý zájem	36	32
Ženy ztrácejí v politice ženskost	31	30

V tabulce nejsou zahrnutы záporné a nerozhodné odpovědi

Mgr. Romana Hůlková

Představujeme ústavy Akademie věd ČR

Parazitologický ústav AV ČR

Parazitologický ústav AV ČR rozvíjí badatelský výzkum parazitů člověka a zvířat. Náplní jeho výzkumné práce je zkoumat biologii parazitů, jejich vztah k hostiteli, objasňovat faktory soužití parazita a hostitele na úrovni molekulové, na úrovni buněčných a orgánových struktur i na úrovni organismů a vnějšího prostředí.

Historie samostatného ústavu se začala psát v roce 1962 sloučením oddělení parazitologie Biologického ústavu ČSAV a Protozoologického laboratoře ČSAV. Ústav navázal na bohatou tradici parazitologického a zoologického výzkumu v Čechách. Za všechny jmennou alespoň profesora Jírovcem, jemuž se podařilo vychovat řadu později velmi úspěšných žáků a jehož vědecká práce dosáhla značného mezinárodního ohlasu. Zásadním mezníkem byl rok 1985, kdy byl ústav společně s několika dalšími definitivně přemístěn z Prahy do areálu budovaného Jihočeského biologického centra ČSAV v Českých Budějovicích. To značně ovlivnilo další vývoj ústavu, neboť řada zkušených vědeckých pracovníků se rozhodla setrvat v Praze a pouze část z nich přešla do Českých Budějovic.

Po roce 1989 následovalo postupně zhodnocení reálných možností založené zejména na finančních podmínkách a jednotlivých osobnostech, které se staly, dá se říci, krystalizačními jádry revidovaných koncepčních směrů. V průběhu transformace Akademie a jejích pracovišť došlo k podstatné redukcii zaměstnanců ústavu, přičemž řada mladých a perspektivních vědeckých pracovníků odešla za lepšími finančními podmínkami k zahraničním farmaceutickým firmám. Příznivou okolností pro další vývoj ústavu se nepochyběně stalo založení Biologické fakulty Jihočeské univerzity, která vznikla z iniciativy akademických pracovišť v Českých Budějovicích. Bylo tak vytvořeno centrum, které umožňuje každodenní těsný kontakt vědeckých pracovníků z akademických ústavů se studenty. V laboratořích Parazitologického ústavu i v laboratořích dalších budějovických ústavů dnes pracují studenti na bakalářských, magisterských a doktorandských projektech, které

jsou často součástmi grantů jejich školitelů. Ústav již tradičně spolupracuje také s parazitologickými pracovišti Univerzity Karlovy v Praze, Masarykovy univerzity a Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně.

V současné době je ústav organizován do osmi vědeckých laboratoří, doplněných o útvar chovů laboratorních zvířat a servisní pracoviště Laboratoř elektronové mikroskopie, jejíž kvalitní přístrojové vybavení a služby jsou k dispozici také uživatelům z ostatních akademických ústavů, studentům a pracovníkům Biologické fakulty i dalším spolupracujícím institucím.

Jako samostatná jednotka ústavu je vyčleněna redakce mezinárodního časopisu Folia Parasitologica, který zaznamenává s rostoucí kvalitou vznášející respekt mezi konkurenčními časopisy. Těsná vazba ústavu s Biologickou fakultou JU je zakotvena ve smlouvě o společném Pracovišti parazitologického výzkumu.

Výzkumnou náplní ústavu tvoří programové okruhy, které jsou propojeny do projektu Parazitární a symbiotické vztahy mezi živými soustavami různých úrovní v rámci Programu rozvoje badatelského výzkumu v AV ČR. Dílčí projekty této tematické mozaiky jsou podporovány grantovými prostředky domácích i zahraničních grantových agentur.

Charakteristika hlavních okruhů badatelské činnosti ústavu:

Paraziti ryb: pozornost je zaměřena na studium parazitických prvoků a helmincí, jejich biologie a ekologie s důrazem na mechanismy jejich patogeneze, charakteristiky parazito-hostitelských vztahů, životní cykly, morfologické a ultrastrukturální parametry těchto původců parazitárních onemocnění ryb. V této oblasti dosahují pracovníci ústavu již tradičně výjimečného mezinárodního ohlasu. Oceněním jejich příspěvku pro světovou ichtyoparazitologii je nepochybně i svěření organizace 5. Mezinárodního sympozia parazitů ryb, které se bude konat v Českých Budějovicích v srpnu 1999. Rozvíjeny jsou čilé mezinárodní kontakty včetně pedagogického působení na zahraničních univerzitách.

Oportunní parazitózy člověka: tato problematika lékařské parazitologie studuje mechanismy patogeneze oportunních parazitů u imunodeficientních pacientů (např. AIDS). Pozornost je soustředěna zejména na dvě rozdílně skupiny parazitických prvoků kryptosporidie a mikrosporidie s důrazem na imunologické aspekty těchto infekcí. Rovněž v této oblasti se podařilo navázat velmi produktivní mezinárodní spolupráci, která vyústila ve společný projekt EU.

Parazitičtí prvoci významných skupin zvěřat: projekty jsou zaměřeny zejména na studium kokcidí koz, prasat, králíků a plazů s ohledem k mechanismům patogeneze infekcí těmito závažnými původci nákaz. Mezinárodním uznáním výsledků výzkumné skupiny je mimo jiné zapojení do programu COST a těsná spolupráce s laboratořemi ve Francii a Švédsku.

Molekulární parazitologie: moderní směr, který si vytknul za cíl studium molekulární taxonomie a fylogeneze parazitů a dále výzkum mechanismů editace mRNA u bičíkovců. Posledně zmiňovaná problematika je rozvíjena zejména ve spolupráci s Univerzitou v Amsterdamu. Publikace výsledků z této velmi sledované oblasti v prestižních časopisech (např. EMBO J.) pomohla získat mladé skupině badatelů velmi brzy mezinárodní prestiž.

Interakce vektor-patogen: studium některých molekulových faktorů vnitřního prostředí vektorů (zejména klíšťat), které se podílejí na přenosu původců nákaz (klíšťové encefalitidy, lymské borreliózy). Projekty jsou napojeny na zahraniční spolupráci s laboratořemi v USA, Velké Británii a Německu.

Biologická kontrola parazitických členovců: projekty jsou zaměřeny na studium sexuálních feromonů klíšťat včetně jejich chemické charakterizace a biologického účinku. Projekt má zázemí pro experimentální práci a dobrou spolupráci s laboratoří v Holandsku. Druhý projekt se zabývá vybranými aspekty populační genetiky komářů s cílem biologického zásahu do jejich životního cyklu.

Parazitologický ústav AV ČR se stále snaží, aby v jeho laboratořích působilo v rámci krátkodobých i dlouhodobých projektů co nejvíce zahraničních kolegů. Jejich přítomnost má obrovskou motivační sílu dodávající domácím pracovníkům silnější pocit sounáležitosti se světovou badatelskou komunitou. V posledních letech se velmi osvědčila spolupráce s Arizonskou univerzitou v rámci programu BRAVO! (Biomedical Research Abroad: Vista Open!), který umožňuje pravidelnou výměnu studentů a vědeckých pracovníků. Podobnou příležitost nabízí také nedávno podepsaná smlouva s Univerzitou v Glasgow.

PARAZITOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR
Branišovská 31, 370 05 České Budějovice
Ředitel: doc. RNDr. Libor Grubhoffer, CSc.
Tel.: (038) 41158
Fax: (038) 47743
E-mail: liborex@paru.cas.cz
<http://www.paru.cas.cz>

Nové složení oborových rad Grantové agentury AV ČR

V souladu s platnými Stanovami Grantové agentury AV ČR proběhly v dubnu 1998 doplňovací volby do oborových rad, kterými byla obměněna třetina členů, a to stejnou měrou jak pracovníků AV ČR, tak pracovníků mimo AV ČR. Kandidáti byli navrhováni pracovišti Akademie, vysokými školami a vědeckými institucemi těch vědních oborů, které jsou v současné době v AV ČR rozvíjeny. Noví členové oborových rad byli, stejně jako v předcházejících letech, voleni tuzemskými členy Akademického sněmu.

Následně bylo na červnových zasedáních obměněných oborových rad zvoleno jejich nové předsednictvo. Složení oborových rad je do dalších doplňovacích voleb (květen 1999) následující:

OBOROVÁ RADA: 1 -

Matematické a fyzikální vědy, informatika

Pracovníci AV ČR

Předseda RNDr. Jiří J. Mareš, CSc., FZÚ AV ČR
Mistopř. RNDr. Ivan Straškraba, CSc., MÚ AV ČR
Tajemník prom. fyz. Jan Mašek, CSc., FZÚ AV ČR
 Ing. Vladimír Hnatowicz, DrSc., ÚJF AV ČR
 RNDr. Otakar Hutař, CSc., ÚPT AV ČR
 RNDr. Miroslav Miler, DrSc., ÚRE AV ČR
 Ing. Emil Pelikán, CSc., ÚI AV ČR
 RNDr. Luboš Pick, CSc., MÚ AV ČR
 Ing. Josef Preinhälter, DrSc., ÚFP AV ČR
 RNDr. Jiří Spěváček, DrSc., ÚMCH AV ČR

RNDr. Milan Studený, CSc., ÚTIA AV ČR
 RNDr. Viktor Trkal, CSc., ÚRE AV ČR

Pracovníci mimo AV ČR

Prof. PhDr. Petr Blahuš, DrSc., FTVS UK
 Doc. RNDr. Jan Hála, CSc., MFF UK
 Doc. RNDr. Jiří Hofejší, DrSc., MFF UK
 Prof. RNDr. V. Kapička, DrSc., PřF MU
 RNDr. Rupert Leitner, CSc., MFF UK
 Prof. RNDr. Stanislav Míka, CSc., ZČU
 Doc. RNDr. V. Mornstein, CSc., LF MU
 Doc. RNDr. Karel Názar, CSc., MFF UK

OBOROVÁ RADA: 2 - Technické vědy a kybernetika

Pracovníci AV ČR

Předseda Ing. Zdeněk Chára, CSc., ÚH AV ČR
Mistopř. Ing. Miroslav Chomát, CSc., ÚRE AV ČR
Mistopř. RNDr. Pavel Jonáš, DrSc., ÚT AV ČR
Mistopř. RNDr. Alena Orlová, DrSc., ÚFM AV ČR
Tajemník Ing. Jiří Minster, CSc., ÚTAM AV ČR
 RNDr. Jiří Čermák, CSc., ÚFM AV ČR
 Petr Filip, CSc., ÚH AV ČR
 Prof. Ing. Pavel Marek, DrSc., ÚTAM AV ČR
 Ing. Jiří Pechoč, ÚSMH AV ČR
 Ing. Aleš Srnka, CSc., ÚPT AV ČR

RNDr. Pavel Straka, CSc., ÚSMH AV ČR
 Ing. Tomáš Večerka, CSc., ÚE AV ČR

Pracovníci mimo AV ČR

Místopř. Doc. Ing. Jan Bílek, CSc., FEL ČVUT
 Prof. Ing. Jiří Bíla, DrSc., FSI ČVUT
 Doc. Ing. Vladimír Havlík, CSc., Hydroprojekt, a. s.
 Prof. RNDr. Ing. J. Koutský, DrSc., FSv ZČU

Ing. Milan Meninger, CSc., SPT Telecom
 Prof. Ing. Jan Ondrouch, CSc., VŠB TU
 Doc. Ing. Luděk Piskač, CSc., ZČU Plzeň
 Doc. Ing. Pavel Žampa, CSc., ZČU Plzeň

OBOROVÁ RADA: 3 - Vědy o Zemi a vesmíru

Pracovníci AV ČR

Předseda RNDr. Josef Pek, CSc., GFÚ AV ČR
Místopř. RNDr. Jan Munzar, CSc., ÚGN AV ČR
Místopř. RNDr. František Patočka, CSc., GLÚ AV ČR
Tajemník RNDr. Jan Šafanda, CSc., GFÚ AV ČR
 RNDr. Václav Bucha, CSc., ÚSMH AV ČR
 RNDr. Jindřich Hladil, CSc., GLÚ AV ČR
 RNDr. René Hudec, CSc., ASÚ AV ČR
 Doc. RNDr. Luboš Perek, DrSc., ASÚ AV ČR
 RNDr. Jaroslav Svoboda, CSc., ÚFA AV ČR
 Ing. Miloslav Šír, CSc., ÚH AV ČR
 RNDr. Martin Šťastný, CSc., ÚSMH AV ČR

Pracovníci mimo AV ČR

Místopř. Miroslav Ouhrabka, CSc., PdF VŠP
 RNDr. Josef Brechler, CSc., MFF UK
 RNDr. Tomáš Halenka, CSc., MFF UK
 Ing. Zdeněk Kudrna, CSc., PřF UK
 Doc. RNDr. Ctirad Matyska, CSc., MFF UK
 RNDr. Ivan Sládek, CSc., PřF UK
 RNDr. Vít Vilímek, CSc., PřF UK
 Prof. RNDr. Jan Zapletal, CSc., PřF UP

OBOROVÁ RADA: 4 - Chemické vědy

Pracovníci AV ČR

Předseda Ing. Ivan Rosenberg, CSc., ÚOCHB AV ČR
Místopř. Doc. RNDr. Zdeněk Samec, DrSc., ÚFCH JH AV ČR
 Ing. Karel Aim, CSc., ÚCHP AV ČR
 Ing. Zbyněk Černý, CSc., ÚACH AV ČR
 Doc. RNDr. V. Kleinwächter, CSc., BFÚ AV ČR
 RNDr. František Lednický, CSc., ÚMCH AV ČR
 RNDr. Petr Nachtigall, PhD, ÚFCH JH AV ČR
 Prof. Ing. Jaroslav Šesták, DrSc., FZÚ AV ČR
 RNDr. Michal Štros, CSc., BFÚ AV ČR
 Ing. Jiří Vejrosta, CSc., ÚIACH AV ČR
 Ing. Petr Vlček, CSc., ÚMCH AV ČR
 Ing. Jindřich Zahradník, CSc., ÚCHP AV ČR

Pracovníci mimo AV ČR

Tajemnice Doc. RNDr. Věra Pacáková, CSc., PřF UK
 Prof. Ing. Karel Drbal, CSc., ZF JČU
 Prof. Ing. Oldřich Paleta, CSc., VŠCHT
 Doc. RNDr. Vladimír Sklenář, CSc., PřF MU
 Doc. Ing. Ivan Stibor, CSc., VŠCHT
 Ing. Miloslav Sufčák, CSc., Kaučuk, a. s
 Prof. RNDr. Tomáš Trnka, CSc., PřF UK

OBOROVÁ RADA: 5 - Molekulární a buněčná biologie

Pracovníci AV ČR

Předseda RNDr. Jan Konvalinka, CSc., ÚOCHB AV ČR
Místopř. RNDr. Pavel Hozák, CSc., ÚEM AV ČR
 RNDr. Karel J. Angelis, CSc., ÚEB AV ČR
 RNDr. Václav Hořejší, CSc., ÚMG AV ČR
 RNDr. Ivana Janatová, CSc., MBÚ AV ČR
 RNDr. Jiří Kaňka, CSc., ÚŽFG AV ČR
 RNDr. Petr Kopáček, CSc., PAÚ AV ČR
 RNDr. Julius Lukeš, CSc., PAÚ AV ČR
 Prof. RNDr. Emil Paleček, DrSc., BFÚ AV ČR
 RNDr. Miloslav Pospišil, DrSc., MBÚ AV ČR
 Ing. Antonín Stratil, DrSc., ÚŽFG AV ČR
 Ing. Jaroslav Tupý, DrSc., ÚEB AV ČR
 RNDr. Oldřich Vrána, CSc., BFÚ AV ČR

Pracovníci mimo AV ČR

Tajemnice Doc. RNDr. Jitka Forstová, CSc., PřF UK
 Doc. MUDr. Jiří Horáček, CSc., LF UK Hr.Králové
 Prof. MUDr. Vladimír Křen, DrSc., 1. LF UK
 Doc. RNDr. Jiří Kunert, DrSc., LF UP
 Doc. RNDr. S. Matolín, DrSc., PřF UK
 RNDr. Josef Náprstek, CSc., PřF UK
 Doc. RNDr. Jan Šmarda, CSc., PřF MU

OBOROVÁ RADA: 6 - Biologie organismů, ekologické vědy

Pracovníci AV ČR

Předseda Doc. RNDr. Jan Zima, DrSc., ÚŽFG AV ČR
Místopř. RNDr. Noemi Čeřovská, CSc., ÚEB AV ČR
Tajemník Ing. Zdeněk Wimmer, CSc., ÚOCHB AV ČR
 Ing. Michael Bartoš, CSc., ÚBO AV ČR
 RNDr. Ladislav Háněl, CSc., ÚPB AV ČR
 RNDr. Ivo Hodek, CSc., ENTÚ AV ČR
 RNDr. Petr Koubek, CSc., ÚBO AV ČR
 RNDr. Jaromír Lukavský, CSc., BÚ AV ČR
 RNDr. Tomáš Scholz, CSc., PAÚ AV ČR
 RNDr. Karel Tajovský, CSc., ÚPB AV ČR
 RNDr. Jaroslav Vrba, CSc., HBÚ AV ČR
 RNDr. Eva Zažimalová, DrSc., ÚEB AV ČR

Pracovníci mimo AV ČR

RNDr. Milan Gelnar, CSc., PřF MU
 Doc. RNDr. František Kunc, CSc., VŠCHT
 Doc. RNDr. Josef Reischig, CSc., LF UK Plzeň
 Doc. MVDr. Z. Svobodová, DrSc., VFU
 Prof. RNDr. Karel Šťastný, CSc., LesF ČZU
 Doc. RNDr. Ingrid Tichá, CSc., PřF UK
 RNDr. Olga Votrbová, CSc., PřF UK
 RNDr. Jan Zrzavý, CSc., BF JČU

Prof. PhDr. Jaromír Janoušek, DrSc., FF UK
 Ing. Josef Kotrba, Č. spořitelna
 Doc. PhDr. Jan Srnec, CSc., FF UK
 PhDr. Jadwiga Šanderová, CSc., FSV UK
 PhDr. Jiřina Šiklová, FF UK

OBOROVÁ RADA: 9 - Historické vědy*Pracovníci AV ČR*

Předsedkyně RNDr. Jana Pěknicová, CSc., ÚMG AV ČR
Místopř. MUDr. Anna Fišerová, CSc., MBÚ AV ČR
Tajemník RNDr. Alexandr Chvátal, CSc., ÚEM AV ČR
 Doc. RNDr. Viktor Brabec, DrSc., BFÚ AV ČR
 MUDr. Vladimír Doležal, CSc., FGÚ AV ČR
 RNDr. Ivan Hilgert, DrSc., ÚMG AV ČR
 RNDr. Magdalena Hodková, CSc., ENTÚ AV ČR
 Pharm.Dr. Hana Kubová, CSc., FGÚ AV ČR
 MUDr. Miroslav Peterka, CSc., ÚEM AV ČR
 MVDr. Radek Procházka, CSc., ÚŽFG AV ČR
 Ing. Peter Šebo, CSc., MBÚ AV ČR
 RNDr. Ivan Votruba, CSc., ÚOCHB AV ČR

*Pracovníci mimo AV ČR**Pracovníci mimo AV ČR*

Doc. MUDr. Gustav Brožek, DrSc., 2. LF UK
 Prof. MUDr. Sixtus Hynie, DrSc., 1. LF UK
 Prof. MUDr. Richard Jelínek, DrSc., 3. LF UK
 Doc. RNDr. Lubomír Opletal, CSc., FaF UK
 Doc. MUDr. L. Prokešová, CSc., 1. LF UK
 Doc. MUDr. Jana Slavíková, CSc., LF UK Plzeň
 Doc. MUDr. Vladimír Staněk, CSc., IKEM
 Doc. RNDr. Nina Škottová, CSc., LF UP

Doc. PhDr. Marie Bláhová, CSc., FF UK
 PhDr. Ivana Čornejová, CSc., ÚDA UK
 PhDr. Zdeněk Hojda, CSc., FF UK
 Prof. PhDr. Miroslav Hroch, DrSc., FF UK
 Doc. PhDr. Jana Kybalová, CSc., FF UK
 Doc. PhDr. Václav Marek, CSc., FF UK
 Doc. PhDr. Vladimír Nálevka, CSc., FF UK
 Prof. MUDr. PhDr. E. Strouhal, DrSc., 1.LF UK

OBOROVÁ RADA: 10 - Humanitní a filologické vědy*Pracovníci AV ČR*

Předseda JUDr. František Novák, CSc., ÚSP AV ČR
Místopř. PhDr. Václav Houžvička, SOÚ AV ČR
Místopř. JUDr. Eva Tošovská, CSc., NHÚ AV ČR
Tajemník PhDr. Marek Blatný, CSc., PSÚ AV ČR
 PhDr. Anežka Baďurová, KNAV ČR
 JUDr. Jan Bárta, CSc., ÚSP AV ČR
 Ing. Karel Janda, Dr., NHÚ AV ČR
 PhDr. Alexandra Navrátilová, CSc., ÚEF AV ČR
 PhDr. Miluše Sedláková, CSc., PSÚ AV ČR
 PhDr. Naďa Valášková, CSc., ÚEF AV ČR
 Mgr. Antonín Víttek, CSc., KNAV ČR

*Pracovníci mimo AV ČR**OBOROVÁ RADA: 8 - Sociální a ekonomické vědy**Pracovníci AV ČR*

Předseda JUDr. František Novák, CSc., ÚSP AV ČR
Místopř. PhDr. Václav Houžvička, SOÚ AV ČR
Místopř. JUDr. Eva Tošovská, CSc., NHÚ AV ČR
Tajemník PhDr. Marek Blatný, CSc., PSÚ AV ČR
 PhDr. Anežka Baďurová, KNAV ČR
 JUDr. Jan Bárta, CSc., ÚSP AV ČR
 Ing. Karel Janda, Dr., NHÚ AV ČR
 PhDr. Alexandra Navrátilová, CSc., ÚEF AV ČR
 PhDr. Miluše Sedláková, CSc., PSÚ AV ČR
 PhDr. Naďa Valášková, CSc., ÚEF AV ČR
 Mgr. Antonín Víttek, CSc., KNAV ČR

Pracovníci mimo AV ČR

Doc. JUDr. Josef Bejček, CSc., PF MU
 Doc. PhDr. Jiří Buriánek, FF UK
 Doc. JUDr. Milan Galvas, CSc., PF MU

PhDr. Petr Bílek, CSc., FF UK
 Prof. PhDr. Václav Bok, CSc., Pdf JČU
 Prof. PhDr. R. Brabcová, CSc., Pdf UK
 Prof. PhDr. Jaroslav Hubáček, CSc., FF OU
 PhDr. Vladimír Just, CSc., FF UK
 Prof. PhDr. Danuše Kšicová, DrSc., FF MU
 PhDr. Jiří Kučírek, Dr., FF UP
 Doc. PhDr. Dagmar Mocná, CSc., Pdf UK

Zprávy - oznámení

Spolupráce s Rakouskem

Zahraniční odbor upozorňuje na možnost podávání návrhů společných projektů s rakouskými ústavy a VŠ do 15. prosince 1998. Podrobné informace najdete na internetové stránce MŠMT (<http://www.msmt.cz>) pod Programy na podporu výzkumu a vývoje MŠMT, Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji. Na konci této stránky pod INGO Dvoustranné spolupráce je Rakousko - AKTION 1999.

Ústav fyziky atmosféry AV ČR

vyhlašuje konkurs
na místo vědeckého pracovníka
(asistenta) se zaměřením na nelineární
teorie (kosmického) plazmatu

Požadujeme ukončené postgraduální,
event. univerzitní studium
v teoretické fyzice.
Přihlášky do 28. 8. 1998 na adresu:
Ústav fyziky plazmatu AV ČR
Boční II/1401
141 31 Praha 4

osvětlení modrým světlem s vhodnou vlnovou délkou. Napadená místa začnou červeně svítit, fluoreskovat.

Uvedené metody výrazně přispívají k včasné léčbě zhoubných nádorů. Také ekonomická stránka této léčby je příznivá, protože snižuje náklady potřebné na klasickou léčbu přibližně na polovinu.

P. Valeš

II. slovensko - české filosofické kolokvium

Minulý rok se v Bratislavě uskutečnilo první setkání českých a slovenských filozofů po rozpadu Československa. Slovenská akademie věd poskytla organizátorům štědrý příspěvek dovolující zajistit jeho důstojný průběh a všechny zabezpečení účastníků. Zpočátku nebylo příliš jasné, jaký užitek může z takové akce vzejít, neboť o podobě filosofické práce na opačné straně hranice neměla ani jedna strana právě ucelenou představu. Iž při prvním kolokviu však bylo zřejmé, že nás mnohé věci spojují a že není marné vést vzájemný dialog. Ale jak se říká "einmal ist keinmal". Letos od 1. do 3. června se tedy konalo druhé setkání, tentokrát v Praze, v přepychovém prostředí vily Lanna.

Kolokvium, stejně jako minulý rok, nemělo žádné vyhraněné téma, jímž by přednášející byli vázáni, a výsledkem přesto nebyl dialog hluchých. Jediným úkolem přednášejícího bylo ve dvaceti minutách shrnout průběh a závěry svého bádání a přemýšlení za uplynulý rok. Větší díl sice tvořily příspěvky z oblasti "analytické" filozofie a filozofie logiky, ale nechyběly referáty ani ze zcela jiných oblastí, jako je fenomenologie nebo "nesubstanční" myšlení. Některé příspěvky pojednávaly o původních a zajímavých objevech, jimž se snad ještě jednou dostane náležitá pozornost u nás i na Slovensku. (Takovým příspěvkem je dle našeho soudu například kritika Tichého pojetí individuů u Koláře.) Ohlas nicméně vzbudila naprostá většina vystoupení, jak bylo patrné z živých a věcných diskusí pravidelně se protahujících do kuloárů.

Přednášející se z časových důvodů museli uskrovnit a přednášet skutečně jen o nejpodstatnějším. Na podrobnější zdůvodňování nebylo místo, a to někdy vedlo k určitým nejasnostem. Každý mohl přinést jen to nejdůležitější ze své filozofické dílny a pokusit se vyvolat hlubší diskusi, přesahující rámec tohoto kolokvia. Doufejme, že se to alespoň v několika případech podařilo, a bude tím zahájena soustavná a plodná výměna myšlenek mezi českými a slovenskými filozofy.

(Bylo by jistě užitečné, kdyby nejzajímavější příspěvky a následující diskuse našly své místo na stránkách Filosofického časopisu a jeho obdobu na Slovensku, a dostaly se tak do širšího povědomí.)

Michael Hausner

Ředitel Filozofického ústavu AV ČR PhDr. Milan Mráz, CSc., mezi účastníky II. česko-slovenského kolokvia ve vile Lanna v Praze

Foto Alena Sobotková

Vítězné družstvo mladých fyziků u profesora Zahradníka

Vítězné pětičlenné družstvo studentů Gymnázia Zborovská v Praze 5 a ředitele této školy RNDr. Zdeňka Kluibra přijal 17. 6. předseda AV ČR prof. Ing. Rudolf Zahradník, DrSc. Reprezentanti ČR vybojovali v silné mezinárodní konkurenci již počtvrté (!) první místo na 11. Turnaji mladých fyziků v Donaueschingenu (SRN), zřejmě nejnáročnější fyzikální soutěži studentů středních škol, když za sebou nechali dalších 17 družstev. V hodnotící komisi zasedlo 10 významných fyziků. Gymnázium Zborovská využívá při výuce fyziky spolupráce s Fyzikálním ústavem AV ČR a Fakultou jadernou a fyzikálně inženýrskou ČVUT. Předseda Akademie věd vysoce ocenil úspěch "budoucích českých fyziků" i náročnou práci učitelů fyziky, kteří studenty na tomto gymnáziu k fyzice přivádějí.

Příští MTMF se pravděpodobně uskuteční v Rakousku, v roce 2000 by mladé fyziky mělo přivítat Rusko.

Vítězné družstvo z Gymnázia Zborovská v Praze 5 u prof. R. Zahradníka.

Foto Ing. P. Valeš

Fotodynamická léčba a fotodiagnostika nádorů

Dne 10. 6. 1998 se konala v budově AV ČR tisková konference pod patronací Rady pro popularizaci vědy AV ČR za účasti prof. Zahradníka.

Prof. MUDr. Milan Jirsa, DrSc.z LFUK při výkladu o fotodynamické léčbě

Účelem bylo seznámit širokou novinářskou obec s novými metodami léčby nádorových onemocnění a s účinnou diagnostikou těchto onemocnění. Fotodynamická léčba zhoubných nádorů je metoda poměrně nová. Je založená na přítomnosti určitých sloučenin v nemocné tkáni, které poté, co jsou vystaveny světlu, způsobují destrukci této tkáně. U nás byla tato léčba rozpracována v Ústavu radiační onkologie v Praze. K včasnému poznání rakovinného bujení, které je hlavním rozhodujícím faktorem pro úspěšnou léčbu, přispívá fotodiagnostika nádorů. Tato metoda je založená na fluorescenci speciálních přírodních barviv (photosensibilizátorů) v napadených tkáních při jejich

Vědecká konference k poctě dvoustého výročí narození Františka Palackého

V červnu tohoto roku si česká historická obec i širší veřejnost připomněla dvousté výročí narození významného politika a historika, zakladatele české moderní historické vědy, Františka Palackého (nar. 14. 6. 1798). K uctění jubilea, zařazeného i do kalendáře UNESCO, proběhly v místech, kde František Palacký žil a pracoval, vzpomínkové akce. Konaly se zejména v rodných Hodslavicích a v Neratovicích, v jejichž katastru leží Lobkovice, kde Palacký pracoval a našel i místo svého posledního odpočinku. Byla uspořádána řada výstav, věnovaných jeho životu a dílu.

Vyvrcholením oslav se stala ve dnech 14.-17. 6. vědecká konference František Palacký: dějiny a dnešek, kterou připravil z podnětu prof. PhDr. Františka Šmahela, DrSc., Historický ústav AV ČR ve spolupráci s Univerzitou Karlovou a Národním muzeem. Po vstupním slavnostním zasedání v Aule Karolina a přátelském setkání účastníků konference ve vile Lanna pod záštítou předsedy Akademie věd ČR prof. Rudolfa Zahradníka dne 14. 6. proběhlo v následujících třech dnech pracovní zasedání s bohatým programem.

Cílem zasedání, rozděleného do sedmi sekcí (Historik a jeho dílo, Doba-život-politická aktivita, Politické průdu, Státoprávní koncepcie, Filozofie, Literatura-estetika-umění, Palacký a slovanský svět) bylo zhodnocení Palackého odborného díla z pohledu současné vědy, ale i jeho životní osudy, politické práce a odkaz Palackého myšlenek dnešku. Účastníci z domova i ze zahraničí převážně hodnotili přínos Palackého díla k různým oblastem historického bádání. V bohaté diskusi se vyjadřovali k některým otázkám, jež zůstaly stranou pozornosti, např. ke vztahu Palackého k Rukopisu zelenohorskému a královédvorskému, k možnosti a potřebnosti vědecké edice Palackého pozůstatosti aj.

V závěru jednání vyjádřili zástupci jednotlivých sekcí přesvědčení, že konference přispěla k důstojným oslavám Palackého jubilea, ale zejména upozornila na aktuální úkoly naší současné historické vědy a představila Františka Plackého také v širším kontextu Evropy po polovině 19. století. Za slavnostní závěr konference patří dík městu Neratovice, které uspořádalo pro účastníky jednání kulturní a společenský podvečer.

PhDr. Eva Semotanová, CSc., Historický ústav AV ČR

Ocenění za popularizaci vědy

Cena předsedy Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj za popularizaci výzkumu a vývoje v hromadných sdělovacích prostředcích může být udělena každému žurnalistovi, který na vysoké odborné a společenské úrovni informuje o dění ve výzkumu a vývoji v kterémkoliv hromadném sdělovacím prostředku v České republice. "Cena" je spojena s peněžitou odměnou a její udělení navrhuje předsedovi Rady po posouzení podkladů pracovní skupina Rady k tomuto účelu ze členů Rady sestavená.

Vypsání této "Ceny" Rada navrhla již na jaře roku 1995, se snahou zlepšit neuspokojivou situaci informování veřejnosti o výzkumu a vývoji v denním tisku, popularizovat vědu a její výsledky, zvýšit prestiž vědecké obce ve společnosti, informovat veřejnost o názorech významných představitelů vědy i o obecných otázkách s touto oblastí spojených. Byl vypracován Statut "Ceny", který byl předsedou Rady (tehdy ministrem I. Němcem) na návrh Rady schválen v červnu 1995.

Poprvé byla "Cena" vyhlášena v červnu 1995 v souladu se statutem. Za rok 1995 byla "Cena" udělena dvěma redaktorům "Mladé fronty Dnes". Karlu Pacnerovi, za desítky závažných článků s informacemi o pokročilých vědě a techniky zejména z oblasti kosmonautiky a astronomie, ale i z dalších vědních oborů a Pavlu Barochovi za řadu zásadních článků popularizujících výzkum a vývoj technologií a zdůrazňujících účelnost jejich financování. Za rok 1996 byla "Cena" udělena redaktorovi spolupracujícímu s Českou televizí Tomáši Jančářkovi za vypracování scénářů několika velmi sledovaných televizních seriálů propagujících a popularizujících vědu.

Za rok 1997 Rada rozhodla udělit tuto "Cenu" redaktorovi Českého rozhlasu Ivo Budilovi za propagaci vědy v pravidelných, aktuálních populárně vědeckých rozhlasových pořadech (např. METEOR, Svět, věda a my, Křížovatky). Tyto pořady mají vysokou úroveň, v mnohých se účastní přední pracovníci výzkumu a vývoje.

"Cenu" redaktorovi I. Budilovi předal předseda Rady ministr Sokol na 106. zasedání Rady dne 2. června 1998.

Akademická rada AV ČR

vypisuje výběrové řízení
na obsazení funkce

vedoucího

Společné laboratoře chemie pevných látek AV ČR a Univerzity Pardubice

Požadavky: vysokoškolské vzdělání příslušného zaměření, praxe v oboru, významné výsledky tvůrčí vědecké činnosti, organizační schopnosti a zkušenosti, jazykové znalosti, morální bezúhonnost.

Přihlášky se stručným životopisem, s doklady o dosažené kvalifikaci a s přehledem dosavadní praxe a publikační činnosti přijímá do 14 dnů po uveřejnění tohoto oznámení:

Kancelář Akademie věd ČR, sekretariát ředitelky, Národní tř. 3, 117 20 Praha 1, telefon: 24 24 05 05.

Dny rostlinné fyziologie v Olomouci

Od 7. do 10. července 1998 se konal v Olomouci 8. ročník tradičního setkání rostlinných fyziologů pod názvem Dny fyziologie rostlin. Přední čeští botanici z AV ČR a Univerzity Palackého spolu s kolegy ze Slovenska a dalšími evropskými specialisty se zabývali stále aktuálnější problematikou vztahu své vědní disciplíny k primární produkci rostlin jako jednomu z pilířů výživy lidstva v rámci konceptu udržitelného rozvoje civilizace.

Výroční zpráva Nadace Český literární fond

Nadace Český literární fond je jedním z mála alternativních nestátních finančních zdrojů pro oblast umění, publicistiky a vědy.

Ve výroční zprávě za rok 1997 se lze seznámit mimojiné s činností Sekce pro vědeckou a odbornou literaturu. Tato sekce udělila tři stipendia v celkové částce 27 000 Kč, 71 příspěvků na kongresy, sympózia, studijní cesty, pobory a stáže v celkové částce 424 400 Kč, dále se podílela na Cenách Josefa Hlávky, udělila odměny a poskytla příspěvky nekomerčním kulturním projektům (publikacím a periodikům). Celkem rozdělila sekce v roce 1997 částku 898 650 Kč.

-sp-

Slavnostní předání cen Akademie věd ČR

Akademická rada AV ČR se na svém zasedání v březnu 1998 rozhodla udělit ceny Akademie věd ČR ve třech kategoriích. Byly to Ceny AV ČR za vynikající výsledky velkého vědeckého významu, Ceny AV ČR pro mladé vědecké pracovníky a Ceny AV ČR za popularizaci vědy.

Slavnostní předání těchto cen, které mají delší než třicetiletou tradici, se konalo 23. června 1998 ve vile Lanna za účasti představitelů Akademie věd ČR i jiných významných osobností. Ceny předával předseda AV ČR profesor R. Zahradník a slavnostnímu aktu se účastnil také kancléř Ivan Medek.

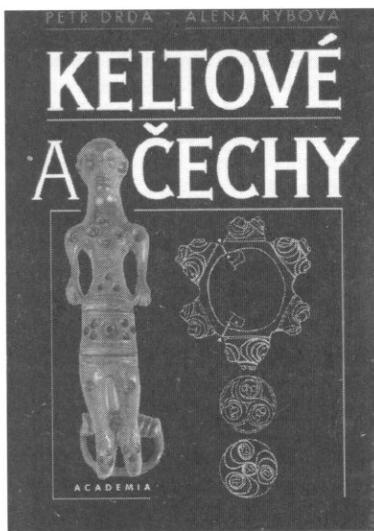
Prof. R. Zahradník v úvodním projevu k oceněným řekl: "Vzhledem k roli vědy, jakož i k roli šíření vědeckých poznatků do širší veřejnosti bylo vskutku zlé nebyt připraven v pravé souvislosti chvíliku přibrzdit tempo života na konci 20. století a poděkovat těm, kteří úrovní a rozsahem svého badatelství či popularizace významně přispěli ku prospěchu zdárné lidské existence. Je správné, má-li takové poděkování složku morální i materiální. Neučinit tak vůči lidem, jejichž dílo je prodchnuto altruismem a entusiasmem, by bylo výrazem hrubého nevděčku."

-sp-

Prof. R. Zahradník gratuluje vědecké pracovníci Biofyzikálního ústavu Mgr. J. Kašpárkové, Dr.

Dary Tiskovému odboru

Keltové a Čechy

Zajímavý počátek publikace "Keltové a Čechy", která vychází v nakladatelství Academia, vysvětuje autoři Petr Drda a Alena Rybová takto:

"Je tomu již několik let, kdy nám známý francouzský archeolog a historik Christian Goudineau, profesor na Collège de France, trochu překvapivě navrhl, abychom napsali knížku o keltské minulosti naší země. Měla být určena čtenářům poučeným barvou historií dávné Galie, ale jen výjimečně informovaným o neméně klasické keltské zemi uprostřed Evropy. Jen léta vzájemné spolupráce a nesčetné hodiny inspirujících debat nám dodaly odvahu přijmout nesnadný závazek pokusit se znova po letech o přehledné zpracování rozsáhlé archeologické a historické látky. Vznikl tak postupně, s podporou Grantové agentury Akademie věd, rukopis knížky *Les Celtes de Bohème*. První francouzské vydání připravilo renomované pařížské nakladatelství Éditions Errance v roce 1995. Trvalá vlna zájmu o keltské dědictví i řada aktuálních vědeckých poznatků české a středoevropské archeologie nás konečně přiměly, abychom uvažovali také o českém, podstatně rozšířeném a revidovaném vydání. Jsme proto vděční pařížskému nakladatelskému domu za jeho ochotný souhlas k české edici."

Keltové a Čechy, téma, které patří v současné archeologii k nejatraktivnějším, prezentují autoři, oba přední specialisté-keltologové, jako moderní a komplexní pohled na jednu z nejzajímavějších a nejvyspělejších civilizací na území Čech. Především novými, dosud nepublikovanými interpretacemi archeologických nálezů dokládají, že Čechy nebyly několik století před Kristem jen okrajovým územím keltského světa, ale jedním z jeho významných center. Mezi evropskými odborníky dosud jediný přístup k látké spolu s bohatými zkušenostmi autorů z vlastní archeologické práce v terénu, to vše posouvá názory na osídlení Čech Kelty a na jejich kulturu výrazně dopředu. Čtenáře - odborníky i laiky - jistě zaujmí jak vzrušující historie objevování keltských pokladů či odkrývání hrobů nebo svatyní, tak i objevné myšlenky o budování oppid v Čechách a o životě v nich.

(lk)

Od Palackého k Masarykovi

Co vedlo historika Zdeňka Šolleho, aby se ve své knize "Století české politiky" zaměřil na počátky moderní české politiky od Palackého a Havlíčka až po realisty Kaizla, Kramáře a Masaryka? Patrně nevědomost a nevzdělanost, s jakými se kolem sebe často setkával. Říká o tom:

"Byl-li Masaryk ve své době nespokojen se znalostmi historických a kulturně-politických národních tradic v řadách české kulturní

elity, co by asi říkal, kdyby byl postaven tváří v tvář zoufalé nevzdělanosti a kulturnímu primitivismu dnešní doby?

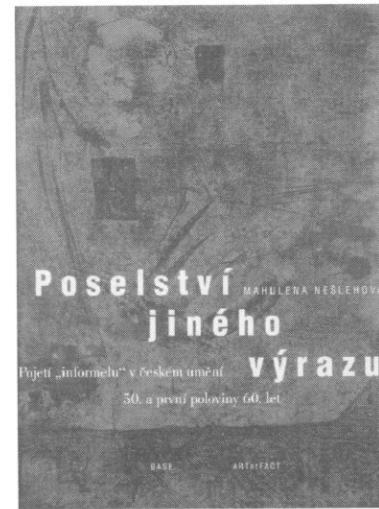
Půlstoletá cenzura způsobená likvidací československé republiky mnichovskou dohodou v září 1938 a okupací (ať už měla jakoukoliv konkrétní podobu) nejprve Hitlerem a potom Stalinem, vyvolává potřebu připomenout také dnešnímu čtenáři jisté základní konstanty našeho dějinného vývoje. Ve své práci proto ... poukáží na názory předků dnešních Čechů a na to, v co v minulosti věřili a v co si přáli, aby se věřilo. Pokusím se naznačit, jak Čechové ústy svých nejlepších lidí dokázali zdůvodnit onu společnou a jedinou pravdu lidské a národní existence sub specie aeternitatis - abych použil oblíbené Masarykovy formulace." (Zdeněk Šolle)

Autor svou práci začíná problematikou národního obrození, pokračuje revolučním rokem 1848, následují kapitoly: Česká politika v 50. - 70. letech, Osmdesátá léta, Výměna generací, Rozchod Masaryka s Kaizlem, Kaizlovo vítězství a jeho pád, Konec století - počátky krize Rakouska. Závěr publikace je věnován Masarykově přípravě k samostatnému politickému vystoupení, založení realistické strany, Masarykovu návratu k aktivní politice, jeho působení do roku 1914, za války a po válce.

Knihu, kterou vydala Mladá fronta s přispěním Archivu AV ČR, doplňují obsáhlé Poznámky, soupis literatury a jmenný rejstřík. Na jejím přebalu je Lev - Myslbekova socha z roku 1896 z vestibulu budovy AV ČR na Národní třídě v Praze.

(lk)

Poselství jiného výrazu

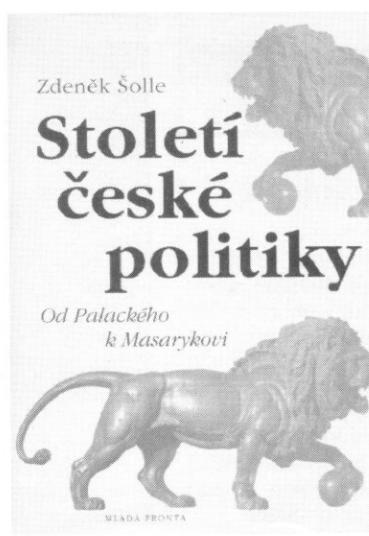

M. Nešlehová: Poselství jiného výrazu. Pojetí "informelu" v českém umění 50. a první poloviny 60. let, BASE a ARTetFact ve spolupráci s ÚDÚ AV ČR 1997; grafická úprava J. Solpera, 286 stran, 230 obr. převážně barevných, obsáhlé anglické resumé, váz., 1399 Kč.

Kniha se zabývá malířskými, grafickými a sochařskými abstraktními projevy, které v českém moderním umění vytvářely

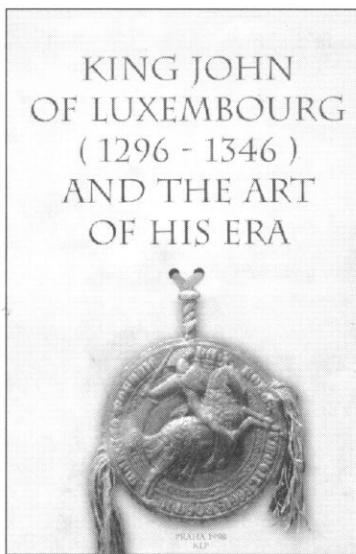
specifickou redakci evropského informelu. Ucelenosť a širokém záběru sledujeme genezi této radikální poválečné tendencie nepředmetného umění v místních podmírkách, dovídáme se o jejích předpokladech a rozvinutí v Čechách v době 50. a první poloviny 60. let.

Ve sledu čtrnácti kapitol a na příběhu tvorby téměř paděsáti umělců, z nichž k nejvýraznějším patří Vladimír Boudník, Mikuláš Medek, Josef Istler, Robert Piesen, Jan Kotík, Jiří Balcar, Jan Koblasa, účastníci neoficiálních Konfrontací a jejich okruh, dále Karel Nepraš, Bedřich Dlouhý, Zbyněk Sekal, Karel Malich, Václav Boštík, Olga Karlíková a další osobnosti, poznáváme ideovou bohatost, výrazovou mnohotvárnost a intenzitu zdejších nefigurativních děl. Jejich poselství zasahovala, jak ozrejmuje autorka, do oblasti gestuální malby, texturálních projevů, expresivní materiálové "antimalby" a poetizujících kontemplativních vyjádření, aby se v jednotlivých dílech různě prolínala a křížila. Tato rozmanitá tvářnost českého umění, do níž se aktivně promítalo duchovní dědictví naší země, je v knize poprvé s jistotou také zasazena do evropského kontextu. Sledovány jsou zejména vztahy s Polskem a španělským informálním uměním, s nímž české umění spojovalo jisté duchovní a pocitové spíznění. Vyzdvížena a pojmenována jsou místní specifika.

Publikaci dále člení krátké exkursy, které svým způsobem přesahují rámec sledované oblasti. Patří k nim pojednání o díle sochaře Zbyňka Sekala, strukturální grafice, proměně tehdejšího pojetí objektu, jakož i úvaha o racionalním definování malířských a materiálových "struktur". Čtenář jistě uvítá začlenění osobních reflexí umělců a výňatky dobových textů, které studii obohacují a zpřístupňují ji tak širokemu okruhu zájemců. Přínosem je rovněž v české uměnovědné literatuře první zveřejnění obsáhlého výboru z programního eseje Michela Tapié, Jiné umění (Paříž 1952), v němž tento významný francouzský kritik ozajmoval výtvarný jazyk "jiného" umění a zřetelně již hovořil o "informelu".

Dostatečný časový odstup umožnil autorce vyzvednout autentičnost i různorodost informálního umění a vysvětlit jeho význam pro budoucí duchovní vývoj. "Informel" se dnes dokonce jeví jako jedno z podstatných řešení výtvarného vyjádření stavu myšlení a vědomí člověka poválečné doby i doby tzv. studené války. České umění vneslo do dobového hnutí svůj díl a zastává v něm, jak dokládá tato publikace, jedno z nezaměnitelných míst.

King John of Luxembourg (1296-1346) and the art of his era

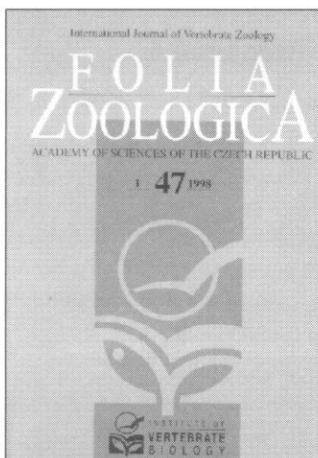
Ústav dějin umění Akademie věd ČR vydává spolu s nakladatelstvím Koniasch Latin Press vzácnou publikaci, která sice vzniká jako sborník statí z mezinárodní konference, konané v Praze 16.-20. září 1996, ale je svým uspořádáním, vybavením i zajímavostí námětu malým skvostem v produkci ústavu i na knižní scéně.

ček), Jan Lucemburský a česká města: poznámky k Janovu itineráři (I. Hlaváček), Tyrolu a Čechy v době Jana Lucemburského, (W. Baum), Lucemburská dynastie a pařížské umění v době Kapetovců (K. Otavský), Založení Monte Carla 1333 (G. Tori), Umění habsburských zemí v době Jana Lucemburského (G. Schmidt), Východní portál radnice ve Wroclavi (T. Jurkowlaniec), Realistické elementy v krumlovském obrazovém kodexu (U. Jenni), Monumentální malba první poloviny 14. století na Slovensku (M. Togner) a další.

Kniha je doplněna bohatým výběrem obrazového materiálu a vychází s finanční podporou Odboru kultury Města Prahy a Grantové agentury AV ČR.

-sd-

Časopisy ústavů Akademie věd ČR

Vydavatel:
Ústav biologie obratlovců AV ČR
Adresa redakce :
Květná 8, 603 65 Brno
Tel.: 05/ 433 213 06
Fax: 05/ 432 113 46
e-mail: editorfz@brno.cas.cz
Šéfredaktor: Milan Peňáz
Periodicitá: 4 x ročně
+ Supplements + Monographs
Cena: jedno číslo 50 Kč
(bez mono)
Předplatné: v ČR a SR 250 Kč
ročně (bez mono) + poštovné,
zahraniční instituce 180 USD (s
mono 250 USD), jednotlivci 80
US USD (s mono 100 USD)

Vydavatel:
Knihovna Akademie věd ČR
Adresa redakce: Národní třída
3, 115 22 Praha 1
Tel.: 242 20 384, 1. 251
Fax: 24240 528
E-mail: biblkn@lib.cas.cz
Vedoucí redaktor: Anežka
Badurová
Periodicitá: 2x ročně
Cena: 35 Kč

KNIHY A DĚJINY je knihovědný časopis vydávaný od roku 1994. Jako jediný se výlučně soustředí na dějiny knižní kultury ve vztahu k území dnešní České republiky a k období do poloviny 19. století. Publikované statě se zabývají historií knihy, knihtisku a knihoven, ale též otázkami souvisejícími s pramenou základnou - historickými knižními fondy. Kromě studií seznámajících s významnými výsledky v této oblasti přináší přehledy o stavu zpracování konkrétních knižních sbírek a o možnostech jejich badatelského využití, sleduje novinky domácí i zahraniční literatury, informuje o konferencích, seminářích, výstavách, projektech a o obhájených diplomových pracích s knihovnickou tematikou. Studie jsou opatřeny cizojazyčným résumé, práce zahraničních autorů jsou uveřejňovány v českých překladech. Čtenářský i autorský okruh tvoří zejména knihovníci pečující o historické knižní dědictví a badatelé zajímající se o téma spjatá s knihou jakožto výsledkem tvůrčího procesu, prostředníkem lidské komunikace a nezanedbatelným činitelem v kulturním a společenském životě společnosti. Časopis vychází dvakrát ročně v rozsahu cca 80 stran, zakoupit jej nebo se přihlásit k odběru lze u vydavatele.

Nové knihy

Academia - tituly nominované na cenu Slovník roku 1998

- N. Svozilová, H. Prouzová, A. Jirsová: Slovesa pro praxi. Valenční slovník nejčastějších českých sloves - Čestné uznání poroty 5. ročníku soutěže Slovník roku 1998. Academia 1997, 359 stran, cena neuvedena.

Slovníkové zpracování nejfrekventovanějších českých sloves z hlediska jejich valence, tj. schopnosti vázat na sebe jiné výrazy a mj. zakládat větné struktury. Pro každý ze slovesných významů uvádí větný vzorec a valenční analýzu, poskytuje hojně citace autentických užití. V rámci češtiny jde o první slovník tohoto druhu.

- Český jazykový atlas - 2, Academia 1997 - s finanční podporou Fondu AV ČR pro vydávání vědecké literatury a Nadace Český literární fond, váz. plátno, 507 str., cena neuvedena.
- Milan Nakonečný: Encyklopédie obecné psychologie, 2. přepracované a podstatně rozšířené vydání, Academia 1997, 437 stran, váz. lamino, cena neuvedena.

Jednotlivá hesla zpracoval dialektologický kolektiv Ústavu pro jazyk český AV ČR v Praze a v Brně. Český jazykový atlas představuje první úplný obraz o územním rozrůznění našeho národního jazyka. Ve srovnání s obdobnými pracemi slovenských i neslovanských národů má řadu koncepčních, metodických a technických předností.

Encyklopédicky ucelený úhrn současných znalostí z oboru obecné psychologie, včetně psychologie osobnosti, i podstatné poznatky z psychologie sociální, biologické a vývojové. Věcný a jmenný rejstřík, bohatě zpracovaná literatura.

Filosofia - nakl. FLÚ AV ČR

- Borník příspěvků: Myšlení v paradoxu, Filosofia 1998, 390 stran, 1. vydání, brož. lamino, cena neuvedena.

Jaké otázky otvírá pro vědu a filozofii pojem paradoxu a jaký je smysl a význam těchto otázek, bylo námětem mnohaoborového semináře, který uspořádal Filozofický ústav AV ČR v Praze v listopadu 1995. Proběhl za účasti jazykovědců, logiků, fyziků, matematiků, filozofů, biologů, psychologů a uměnovědců a jejich diskuse je nyní předkládána širší čtenářské obci.

- Obrat k jazyku: Druhé kolo, příspěvky autorů USA přeložil a uspořádal Jaroslav Peregrin, Filosofia 1998, 1. vydání, 193 stran, váz. lamino, cena neuvedena.
- Filosofický časopis č.1 + 2, kolektiv autorů, Filosofický ústav AV ČR 1998, 165 + 219 stran, brož., cena jednotlivého čísla 46 Kč.

Borník s podtitulem "Jazyk, myšlení a svět v názorech postanalytických filosofů" uvádí studie Američanů W. Quina, W. Sellarsa, D. Davidsona, N. Goodmana, R. Rorta, H. Putnama. Knihu uvádí Jaroslav Peregrin kapitolou "Obrat k jazyku a analytická filosofie", doplněno o obsáhlý seznam literatury. Práce byla podpořena grantem GA AV ČR.

První číslo letošního ročníku je věnováno převážně internetu, úmyslem bylo dozvědět se, co naše filozofická obec soudí o multimediálním světě. Číslo 2 nabízí statí s širší filozofickou tématikou, např. studii vztahu mezi Descartovým pojeticem duše a jeho pojeticem ega, či tří statě uvádějící do filozofie jazyka a matematiky. Neutrálním přístupem ve vztahu ženamuž ve sférách veřejného a soukromého života se zabývá stáří Humanistický liberalismus

Dary nakladatelů Knihovně AV ČR

- Slovník naučný 3, Ústav zemědělských a potravinářských Zahrádnický informací, Praha 1997, 559 stran, váz., cena 385 Kč.

Kniha zahrnuje hesla od písmene CH do M, s četnými odkazy. Doplňují je kresby, tabulky, černobílé fotografie a barevná příloha. Autoři - třetí oborových koordinátorů - patří mezi naše přední odborníky. Slovník je v nabídce Klubu zemědělské literatury, který byl založen několika renomovanými odbornými nakladatelstvími.

- Tradiční angiologické dny s mezinárodní účastí 1998, Galén, Praha, 1998, 167 stran, brož. lamino, cena neuvedena.

Sborník příspěvků přednesených na mezinárodním kongresu 26.-28. března letošního roku, pořádaném Českou lékařskou společností J. E. Purkyně a Českou angiologickou společností. Celkem 73 příspěvků (česky, slovensky, anglicky nebo německy) z různých lékařských pracovišť, doplňuje abecední seznam autorů, který usnadňuje orientaci v odborné publikaci.

- Fritz Spigel: Životy, manželky a lásky velkých skladatelů, Brána 1998, 381 stran, váz., cena 216 Kč.

Knihu o milostném životě slavných i méně známých skladatelů napsal anglický rozhlasový publicista a autor půltuctu knížek s hudební tématikou, jehož koníčkem je neúnavné vyhledávání neznámých fakt a dokumentů z uměleckého světa. Z jeho pera se dozvímme, co znamenala láska pro Beethovena, stejně jako pro dalších 35 hudebních géniů včetně Janáčka a Smetany. Jaká dobrodružství smyslů zakusili další tři čeští Mistři - Dvořák, Fibich a Martinů - doplnil Pavel Kosatík. Přeložila Ivana Breznenová.

ČESKÝ JAZYKOVÝ ATLAS 12345

ACADEMIA

FILOSOFIA - FILOZOFIA

MYŠLENÍ v paradoxu, PARADOX v myšlení

TRADICNÍ ANGIOLOGICKÉ DNY S MEZINÁRODNÍ ÚČASTÍ 1998

Praha, Palác KOVO
26.-28. března 1998

